

גליזון
באר
הכהנה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

מקץ - חנוכה

מכון
באר
האמונה

תוכן הענינים

פרשת מקץ - חנוכה

- א ..... נהורא מגו חשוכא - מתוך הצרה באה המזכה.....
- ו ..... ואל אטבעה - להבין שגם ה'טבע' בהנהגת שמים הוא .....
- ט ..... שנראה מעלת חברנו - זכיה ישבין שלום .....
- י ..... עד שיאכלנה באיסור יאכלנה בהיתר - הנאותיו קצובות משמיה ולא יפסידם עבור ההתגברות.....
- יב ..... כי קדוש אני - יחשיב עצמו כגדול ויזבל להתגבר על הנסינות.....
- יג ..... 'זאת' היתה לי - סגולת זאת חנוכה לזש"ק ולפרנסה טובה וכל מיני ישועות.....
- יד ..... 'בזאת' אני בוטח - ביד כל אחד לפעול ביום 'זאת חנוכה' גדולות ונצורות.....

סדר ועימוד:

א.ש. אשדוד

טל: 052-7627127

פרשת מקץ - חנוכה

לו הטוב אלא מתוך עומק עצה נסתרת, על בן יקרה לו קודם לכן צער. ובענין שאמרו ז"ל (ברכות ה.) 'שלוש מתנות טובות נתן הקב"ה לישראל וכולן לא נתן אלא על ידי יסורים', עכ"ל. והוא נוגע לדין, איש איש בנגעו ומכאובו, דע לך, כי אין בדינו להבין דעת עליון, אבל זאת תדע, ההסתרה והייסורים הינם הקדמה לטובה, 'ומכשירין את האדם לקבל הטובה', והכל נהיה בדבר ה' בסביבה ועצה

נהורא מגו חשוכא - מתוך הצרה באה הטובה
בפרשתן (מגו), 'למה הרעותם לי להגיד לאיש העוד לכם אח', ובמדרש (בר"ר צא י) אמר הקב"ה 'אני עוסק להמליך את בנו במצרים והוא אומר 'למה הרעותם לי להגיד לאיש העוד לכם אח'. וכתב הרמח"ל (דעת תבונות פ"ה בד"ה ואמנם) וזה בנה אב, שלכל עילוי שרוצה הקב"ה לתת לאדם או לעולם, הנה אין מזדמן

א. איש יהודי צדיק וחסיד היה בעי"ת וויליאמסבורג ושמו הרה"ח רבי משה גאלדהירש זצ"ל, נלב"ע בשיבה טובה הוא ונוות ביתו ביום אחד בר"ח סיון תשנ"ח כשהם מותירים אחריהם דורות ישרים מבורכים, יראים ושלמים לעשרות ולמאות בלעה"ר. והרי לפניכם מעשה נורא - בזכותו ניצלו חייהם וחיי הדורות הבאים אחריהם, בעיר 'גורא המורא' נישא רבי משה למזל"ט עב"ג שהייתה יתומה מאב למשפחת ראזנבערג (לערך בשנת תר"צ), אחרי מות אביה רבי אהרן ארי' זצ"ל החליט בנו - אחיה רבי אברהם לכלכל את אמו האלמנה ולהשיא את אחיו ואחיותיו היתומים, לשם כך עזב במסירות נפש את אדמת רומני' והרחיק נדוד לארה"ב שם התייעג ועמל קשה להרוויח מעות לשלחם לרומני' למחיה ולהכנסת כלה לחופתה (באותם השנים הייתה ארה"ב מקום סכנה ברוחניות, ובכל אותו הזמן ששהה ר"א בארה"ב, לא נכנסה אמו הצדקנית לישן במיטה, כמו"כ לא הכניסה אפילו כף אחת של בשר לפיה, והכל לזכות בנה השווה בניכר, ואכן ר"א עמד בצדקותו וחסידותו אף בארץ ניכר, וכדי להימנע מחילול שבת לא עבד כ'שכיר' תחת בעה"ב, אלא כ'עצמאי', כשהוא משמש כ'צבעי' (קאלעכער, painter), ומכיוון שלא למד את המקצוע לכן ברוב המקרים היו נצבעים קירות הבית - כ"א בצבע שונה מהקיר הצמוד אליו, ולתדהמת 'בעלי הבתים' היה עונה, מה... וכי לא שמעתם.. שכך היא המאדע (מודה, style) האחרונה בפאריז... הללו נתביישו ב'בורותם', שתקו ונתנו שכרו משלם).

לקראת נישואי ר' משה, שלח האח סכום נכבד, כדי שר"מ ובני ביתו יקימו מזה איזה השקעה ו'קרן' הנושאת פירות, וכך יתפרנסו בכבוד, אבל, אדהכי והכי לא הושקעו המעות, ומשם נתפרנסו, עד ש'כליא קרנא', והגיעו ר"מ וב"ב למחסור ב'פת לחם'. ויזעקו אל אחיהם בצר להם, אנא, ממצוקותינו הצילנו, נכמרו רחמיו של ר"א, הוסיף יגיעה על יגיעתו, אסף שוב סכום נכבד, ושלחם למדינת רומני', תוך שהוא מתנה 'תנאי' שהפעם לא יאכלו את המעות, רק ישקיעו אותם בשום שכל ודעת, בדעה בינה והשכל, למען יעמוד הקרן לאורך ימים ושנים טובות... סבר ר"מ וקיבל, ומיד החל לתור אחר 'עסק' מרוויח, ויהי בעלות הבוקר (באחד הימים) כשהוא עובר ברחובה של עיר, הבחין ר"מ ב'חדר' נטוש - מלא ב'שמאטעס' ושמאנצעס (סחבות ושיירי חפצים שאין לבעליהם כל חפץ בהם), ב'מרכז' העיר, ובחדותו הבין שאפשר להפוך את החדר ל'פינת יקרת' - חנות נעימה ונוחה לטובת תושבי המקום, משם יכנס רווח נאה ומכובד לבעלי החנות... מיד בא ר"מ בדין ודברים עם בעלי המקום שהסכים על אתר להשכיר את החדר תמורת כמה פרוטות, בזריזות הזמין ר"מ בעלי מלאכה, רוקנו את המחסן מכל ה'מציאות' שבו, סיידו וכיירו את הכתלים, האירו את המקום כראוי וכנכון, ומשקיבל המקום 'פנים חדשות', העמידו 'מדפים' (shelves) למילוי ה'סחורה' שכבר הזמין ר' משה, אלא שאז קפץ עליו 'בעל הבית' באמרו, לא ידעתי שברשותי 'נכס' יקר וטוב כל כך - באמצע העיר, הייתי רוצה לחזור בי... ר"מ לא אבד עשתונותו, ובשלוות הנפש ענהו, הרי הכסף (שהשקעת) בא אלי מצד זוגתי, על כן 'איזיל ואימליך' בדעתה, כשמוע הרבנית את שאלתו, אמרה לו, א איד בעהט, געב איהם (יהודי מבקש טובתך, תן לו), וכן עשה... (כל ימיו היה ר"מ מספר בהתרגשות, שלא ארכו הימים, ובתוך שבועיים נלב"ע בעל הבית, כך שאם היה מתוכנן עמו, היה לבו נוקפו כל ימיו שמא הוא אשם במיתתו).

שוב שמע ר' אברהם כי אחותו וגיסו נותרו בשנית כ'בטלנים' ערומים וחסרי כל (לאחר שכל הכסף ירד לטמיון בהשקעתם בשיפוץ המקום), חשב ר"א לעצמו, וכי 'תכלית' הוא שאשלח בשלישית מעות 'נדן' עבורם, שלח לאמר להם, הנה רוצה אני להעמיד אתכם על דרך המלך, אבל זאת עשו, בואו הנה, לארה"ב, וכאן אוכל להעמיד אתכם על דרך טוב

בפרנסה טובה, תוך שימת עין על מעשיכם, וכן עשו, ר"מ וזוגתו הפליגו באניה בלב ים עד יבשת ארה"ב, שמה הגיעו בשנת תרצ"ט, ואניה זו הייתה ההפלגה האחרונה טרם פרוץ ה'מלחמה', ראה נא והביטה בגדולת הוותרנות, שהצילה אותם ואת זרעם אחריהם.

הוספה נפלאה הוסיף בנו הרה"ח ר' פייבוש שליט"א, אחרי פטירת ר"מ וזוגתו באותו יום – מה שלא נשמע כמות זה רק בימי ה'מלחמה'... כי מי יודע, שמא ואולי נגזר על ר"מ וב"ב למות יחדיו במלחמה, ובזכות הוותרנות נוסף להם שישים שנות חיים, עד שנתבקשו יחדיו לשיבה של מעלה בשיבה טובה זקנים ושבעי ימים (כששמע כ"ק האדמו"ר מביאין שליט"א את דבר המעשה, נענה ואמר 'מצוה לפרסם' למען ידעו דור אחרון כי המוות ידו על העליונה, ורווחים גדולים יהיו מנת חלקו).

וכעין זה כבר מצינו להגה"ק רבי שלמה קלוגר (אמרי שפר בפרשתן) המבאר את הכתוב בפרשתן (מג יד) 'וקל ש-ד-י יתן לכם רחמים לפני האיש', ולכאורה קשה מהו יתן לכם, והיה צ"ל יתן עליכם רחמים וכדומה, שהרי כוונת הדברים שה' יתן בלב האיש שירחם עליהם, ולא שהם ירחמו. אלא ביאורו, בראות יעקב אבינו שבניו זקוקים עתה לרחמי שמים מרובים, כי זה 'האיש' נוהג אתם ביד קשה - שמעון איננו ואף את בנימין עומדים הם לקחת ומי יודע מה יעלה בגורלו, ומה יעלה בגורל כל הבנים הנחשדים כמרגלים... מה עשה, ידע שהקב"ה מתנהג עם בני האדם ב'מידה כנגד מידה', וכן אמרו חז"ל (שבת קנא:): 'כל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים', על כן בירכם 'וקל ש-ד-י יתן לכם רחמים - שילגלג לפניכם שתרחמו על הבריות, לפני האיש' - קודם שתגיעו אל האיש (ויתבאר תיבת 'לפני האיש' כמי שאומר 'קודם'), וממילא בבואכם לפני האיש יתן לו ה' רחמים לרחם עליכם.

שמעתי מ'מגיד מישרים', דורש טוב לעמו, פמ"מ, ה"ה הרה"ג רבי יעקב שיש שליט"א, מעשה ששמע מבעלי המעשה, באחת הערים השוכנות לא הרחק מעי"ת בני ברק ערך אחד התושבים 'שיפוצים' (refurbishments) בביתו, הלה בנה והרחיב, וקיים בעצמו 'ופרצת ימה וקדמה צפונה ונגבה', וכדינו של הלולב אשר מוליכים אותו 'מעלה מטה ולארבע רוחות', ה'בניה' הפריעה מאד לכל שכניו, אבל הללו מילאו פיהם מים, שתקו ולא העירו לו מאומה. ויהי לתקופת השנה הוכרח אחד השכנים אשר דירתו נמצאת בקומה הגבוהה שבאותו בנין, להרחיב את ביתו, כי נעשה ביתו צר מהכיל את כל בני משפחתו, אלא, שביקש לישב בשלווה, מיד קפץ עליו רוגזו של השכן מלמטה – זה שבנה אך לפני כשנה, הלה לא נתן לו מנוח, יומם ולילה עם טענות ומענות, ולא עוד, אלא שהפסיקו כמה פעמים באמצע הבניה, ה'עליון' שבס"ה בנה על שטחו הפרטי ולא התרחב כאותו הראשון על חשבון שטחי הציבור (ששתקו ולא מיחו בידו), רצה למחות בידו, וכי כך משיבים רעה תחת טובה וכו'... וכי שכחת שאך לפני זמן קצר הרעשת והפרעת לכולנו ולא עצרנו בעדך מאומה... אבל, בכוחות אדירים התאפק, שתק ולא ענהו מאומה.

ויהי בחצי היום, כששהה העליון בביתו צלצל הטלפון שבביתו, ומצדו השני היו הנהלת ישיבה מפורסמת בעי"ת בני ברק, היות והם מחפשים עתה למנות 'מנהל' (גשמי) לשיבתם, ברצונם לברר על טיבו של 'שכן' זה (שכבר יושב בביתו כמחצית השנה כשהוא מחוסר פרנסה) הנודע כ'בר הכי' (חברה'מן גדול), מיד עלה בו רצון להשמיץ ולהכפיש את שמו של שכנו ה'רודף' אותו יומם ולילה ללא כל צדק... אלא ששוב גבר על יצרו, וענה להנהלת הישיבה, עתה עסוק אנכי בביתי ב'טפלי' התלויים בי, אבקשם לחזור אלי בעוד כשעה, בכל אותו שעה נערכה מלחמה במוחו ולבו של האיש, בין יצר טוב ליצר הרע, זה טוען, מצד היושר עליך 'להציל' את הישיבה מבר נש זה, ולאידך, הרי שכן זה מחוסר פרנסה זה כמחצית שנה, ומי יודע, אולי לכן הוא רודף אותי... מה גם שבכשרונותיו יש בידו לנהל כראוי את הישיבה... כעבור שעה, פנו אליו שוב מהנהלת הישיבה, פתח הלה את פיו בדברי שבח והמלצות טובות, ובטוב טעם ודעת מנה את מעלותיו של שכנו, ועד כמה טובה וברכה ינחלו כשהלה יהיה 'מנהל' שלהם... ואכן הם בחרו בו כמנהל תמורת שכר נאה. וראה זה פלא. כי גם בני ביתו של ה'מליץ טוב' חיפשו 'עבודה' כשנה שלימה, את 'קורות חייהם' כבר שלחו לכמה וכמה מוסדות, ומכולם נענו כי כרגע אינם צריכים... מה עשה הקב"ה, באותו זמן שהללו גברו על עצמם ועל רגשותיהם, מיד פנו מאחד המוסדות החשובים אל נוות ביתו, קראו אותה ל'ראיון', ועל אתר קיבלה תפקיד חשוב, ומשכורתה שלימה מן השמים – ונמצאו מרוויחים פי כמה וכמה מכל מנת סבלם שסבלו. כי המוות אינו מפסיד לעולם.

ומקורו טהור בדברי הגמרא (חגיגה ד:): שמלאך המוות שלח את שלוחו להרוג אשה ושמה מרים מגדלא שער, אך הלה לקח במקומה אשה אחרת ששמה מרים מגדלא דרדקי, שאל רבי ביבי בר אבבי את מלאך המוות, מה נעשה עם כל שנותיה הנותרים של אותה מרים שהלכה לעולמה טרם בוא עיתה, ענהו השטן, כשרואים צורבא מרבנן (תלמיד חכם) דמעביר במיליה (שמעביר על מידותיו), נותנים לו את כל אלו השנים. והרי בימי המלחמה מתו ריבי רבבות צעירים, והעניקו שנות חייהם למאן דמעביר על מידותיו.

וכבר מוזכר כזאת ב'זוהר הקדוש' בפרשתן כפי שעינך תחזינה במעשה דלהלן. מעשה נורא התרחש בחצרו של אחד מהאדמו"רים בירושלים לפני כמה שנים טובא בימי החנוכה. מדרכו של הרבי היה לשום שימת לב מיוחדת ל'בחורים', והיה מצווה שבמעמד 'הדלקת נרות חנוכה' שלו יעמדו הבחורים ראשונים ב'שורות', ועוד ציווה שבכל יום יעמדו בחורים אחרים, וכך במשך ימי החנוכה יעמדו כולם לראות בעבודת העלאת פני המנורה. והנה, בנר שני של חנוכה הבחין אחד הבחורים שהמשמשים בקודש עומדים בשורה הראשונה ביום השני כביום האתמול. תיכף החל לגרות את חבריו - אם המשמשים מותרים לעמוד שם אף ביום השני, גם אנו מותרים, כי למה נגרע, ואכן ירדו קבוצה של בחורים לעמוד בשורה הראשונה, מיד אמרו להם הגבאים כי בפקודת הרבי - מי שעמד אתמול בשורה הראשונה יפנה מקום לחבריו לעמוד שם בזה היום - נר שני דחנוכה, אך הבחורים נשאר בישלהם - אם לגבאים מותר לעמוד בב' הימים בשורה הראשונה גם לנו מותר. כשלוש רגעים קודם זמן הדלקת הנר על ידי הרבי, נכנס 'ראש הגבאים' ופנה אל הבחור - 'ראש חבורת המחוצפים', וגער בו שיעלה מיד יחד עם כל חבריו לשורות הפנימיות, ואכן, כל חבריו סילקו עצמם מיד, אך בחור זה העז פניו וענה בשלוות הנפש 'אכן, אכנס פנימה, אבל בתנאי קודם למעשה, שאף אתה - הגבאי הגדול תבוא עמי, ואם לא תואיל למחול מכבודך ללכת, גם אני לא אלך'. ברגע האחרון קודם שנכנס האדמו"ר, נכנס שוב אותו ראש הגבאים, ובראותו את הבחור עודנו ניצב על מקומו כבתחילה, גרשו משם בקול גדול, הבחור נתבייש עד עמקי נשמתו, ובהיכנס הרבי לביהמ"ד בלבת אש קודש להדלקת הנר, ברח הבחור כל עוד רוחו בנפשו, כשאש הבושה שורפת ומכלה בו כל חלקה טובה, והיה מסובב בחוצות ירושלים סהרורי בוש ונכלם.

למחרת היום שלח ראש הגבאים לומר לבחור, כי ברצונו לבקש מעמו סליחה ומחילה, אך הבחור החזיר בידי משלחו 'אתה שפכת את דמי כמים בחוצות ירושלים, אי אפשר למחול ולסלוח לך מעתה ועד עולם'.

ביום ה' פרשת מקץ - באמצע ימי החנוכה נתגלגל כל העניין לאזני הרבי, מיהר הרבי לזמן לפניו את הבחור. בשעה שנכנס אליו הבחור היה פתוח לפני הצדיק הספר 'חק לישראל' ביום הנלמד, והראה הרבי לבחור שיעיין בקטע הנלמד בזוהר הקדוש בזה היום (יום ה' מקץ, והוא מזוה"ק פר' מקץ דף ר"א), שם כתיב, יתיב רבי אבא אתרעא דאבבא דלוד - רבי אבא ישב על פתח העיר לוד, והנה רואה הוא אדם שיושב ונמ את שנתו על בליטה היוצאת מהר גבוה, ולפתע מתקרב אליו נחש גדול ומבקש להמיתו - והאיש ישן ואינו מרגיש בכל הנעשה מסביבו, ולא הספיק הנחש להכישו עד שהגיע לשם שרץ הנקרא 'קוסטפא דגורדנא' והרג את הנחש. כשהקיץ האיש משנתו נגלה לנגד עיניו נחש מת, מיד קם ממקומו ופנה להמשיך בדרכו, תיכף נפלה ה'בליטה' שישב עליה אל העמק שמתחת לה, ונמצא שניצול האדם פעמיים ממיתה וודאית.

בא רבי אבא אל אותו יהודי, ושאלו 'מה מעשיך', כי ראיתי שהקרה הקב"ה לפניך נס אחר נס, ואין זה לחינם, נענה היהודי ואמר לו לרבי אבא, כל ימי - לא היה אדם שעשה לי איזה רעה ולא מחלתי לו, ואף אם לא יכולתי למחול לו, אזי לא עליתי על מיטתי טרם שמחלתי לו ולכל מי שציער והקניט אותי, ולא נטרתי להם שנאה כל היום. ולא עוד, אלא הנני משתדל מאותו היום והלאה להיטיב לו באחריתו, בכה רבי אבא, כמה גדולים מעשיו של אלו, ואף יותר מיוסף הצדיק, כי הוא גמל טובה עם אחיו, ואילו אדם זה גומל טובה תחת רעה לכל בני עולם, ראוי הוא זה שיעשה עמו הקב"ה נס על נס.

סיים הרבי, דע שזוהי דרך התורה, ואין כל דרך אחרת. בצאת הבחור מחדר הרבי הבין היטב אל מה רומזים דברי הרבי, והחליט להעביר על מידותיו, תיכף ומיד פנה לבית האופים הסמוך ונראה וקנה שם כמה מיני מגדנות, לאחר מכן פנה אל החנווני וקנה אצלו בקבוק יי"ש, ומשם פנה לביתו של אותו משמש בקודש. ראש הגבאים פתח את דלת ביתו, ובראותו את הבחור ניצב לקראתו נרעד קלות, מאחר שבטוח היה שכעת יחזיר לו הבחור מנה אחת אפיים, אך לא כן היו פני הדברים, בעמדו על פתח הבית מבחוץ אמר לו הבחור כי ברצונו להתפייס עמו, הלה שמח מאד כיוון שעד עתה הרבה עליו שלוחים להפציר בו שימחל לו ולא עלתה בידו, ועתה בא הבחור בכבודו ובעצמו להתפייס. הוציא הבחור מאמתחתו את ה'לחיים', העמידם על השולחן, וישבו יחדיו לאכל לחם, ובתוך כך נתפייסו השניים בסליחה ומחילה גמורה, כך ישב הבחור עם אותו משמש שעה ארוכה עד שנעשו רעים טובים אחד לזולתו.

לאחר אותו 'שלום' חזר הבחור לישיבה הקדושה לנום את שנת הלילה, אך לא היה מסוגל לעצום עין - אחר 'מלחמת עולם' כזו, עם ה'שלום' שלאחריה, החליט ללמוד מעט גמרא בשכבו על מיטתו (וחשב להירדם 'מתוך' דברי

באר הפרשה - מקץ - חנוכה

נסתרת להיטיבו באחריתו, וממילא יקבלם מתוך שמחה הנה אמרו חז"ל (יומא יב.) 'מה היה בחלקו של יהודה, ושוב לבב².
הר הבית הלשכות והעזרות. ומה היה בחלקו של

תורה...), ומאחר שהמנורה שמעל ראשו לא נדלקה לו, החליט ועשה מעשה, ליקט כמה שיירי 'שמשים' של נרות החנוכה של חבריו לחדר, הניחם על כסא לצד מיטתו וכך היה אור סביבותיו, והחל לקרוא בדברי הגמרא בעודו שוכב. ותוך כדי עיונו נרדם הבחור, הגמרא נשמטה מידיו אל תוך הנרות הדולקות. ותוך רגעים ספורים התהפכו הנרות על מיטתו, וכך התעורר הבחור כשהוא מוקף בלשונות אש לוהט, מיד ברח ממיטתו, לקח בידו את המים שהכין לעצמו ל'נטילת ידים' שחרית, כיבה את האש וניצלו חייו. בתוך כל הרעש - הזמינו חבריו תיכף את אנשי ההצלה וכל בנין הישיבה נעשה כמרקחה...

עתה, משנרגע הבחור מעט החל לראות את גודל הנס שנעשה לו, כי ראה שהכר והכסת שלו נשרפו כליל, וכך גם המיטה וכליה, ואף בגדיו אשר ישן עמיהם נחרכו סביב סביב, ואילו הוא יצא ללא כל פגם ונזק, או אז נזכר בדברי הזוה"ק שהראה לו הרבי באותו יום, והבין שאחר שהלך בדרכיו של אותו יהודי אשר פגש בו רבי אבא, אירע לו הנס הגדול והוא לא נשרף.

בעוד הכל עסוקים בדבר השריפה באישון ליל. מיהר הבחור אל בית המדרש והשעה היתה שלוש לפנות הבוקר, הבחור ניגש אל רבו הקדוש שכבר השכים אז לעסוק בתורה, ואמר לו, רבי, אכן הלכתי אל ראש הגבאים וביקשתי מעמו סליחה ומחילה... רבו נענה לו בראשו ואמר לו 'נו נו'. המשיך הבחור ואמר לרבו, נתחייבתי זה עתה ב'הגומל', כי כך וכך היה מעשה... נענה לו רבו ואמר, טוב עשית כי שמעת לקול הדברים שנשמעו באזנך, כי מן השמים מכניסים הדיבורים...

ועלינו להתבונן וללמוד 'הלכה למעשה' שהרי לפי הנראה מדברי הזוהר הקדוש' לא היה אותו יהודי צדיק, חסיד או פרוש, אלא איש פשוט ורגיל. אך מכל מקום זכה שנעשו לו ניסים גדולים בזה אחר זה - למעלה מכל גדרי הטבע, כי בעניין זה של 'בין אדם לחברו' בכלל, ומעביר על מידתו בפרט, הייתה הנהגתו כראוי וכיאות, כל כך גדולה וחשובה לפני המקום מידה טובה מרובה זו.

מענין לענין, אי' במדרש (בר"ר פח ז) ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחו - כל היום היה מתנה תנאים ומלאך בא והופכן, קושר קשרים ומלאך בא ומתירן. וביארו במפרשים, ששר המשקים היה עושה לעצמו סימנים וקשרים בכדי לזכור את בקשת יוסף הצדיק לדבר עליו טוב לפני המלך, (וברד"ל הוסיף עוד, שלא היה מוכן לכך, משום שהיה טרוד ביום ההולדת והגינוסיא של פרעה). והמלאך בא והתיר הסימנים - כדי שאכן ישכח. ולכאורה יש להתבונן, מה ראה שר המשקים לשוב במשך כל היום ולהתנות תנאים ולקשור קשרים, אחר שהוא רואה שוב ושוב שמשמים מסבבים שבכל פעם יבא מלאך ויתירם, הלא זה הוא אות ומופת כי לעת כזאת אין חפץ ורצון בשמים ממעל לחלץ את יוסף ממסגרים. יש שביארו, דהמדרש בא ללמדנו, דכאשר עומד לפנינו אי מי הנצרך עתה ל'טובה', ומצפה מאתנו שנמלא משאלותיו ונשלים חסרונו, עלינו להמשיך ולהתאמץ לתומכו ולסעדו, גם כאשר נראה לנו שיש 'רמזים משמים' שבמקרה זה איננו צריכים לעזור ולסייע...

ולדין ייאמר, אף ש(בדרך כלל...) איננו מורגלים בקבלת 'הודעות' מן השמים, עכ"פ עלינו לראות ש'הודעות המתקבלות מן הארץ' (מסרים ארציים) ושיקולים של 'קטנות' מאותם 'חשבונות רבים' אשר ביקשו בני האדם לא ימנעונו מלעשות כל שביכולתנו למען זולתנו במחשבה דיבור ומעשה.

ב. דברי הדרכה נפלאים נשמעו מהגה"ק ה'סטייפלער' זי"ע (הובא כלשון זה בספר 'אשכבתיה דרבי' ח"א עמ' רכ"ז) שאמר פעם לאדם שזקוק היה לחיזוק, עידוד ונחמה - אל תרבה להתעמק בבעיות העולם הזה. לי היו את כל הנתונים להישאר עם הארץ אילו הייתי שם לב לבעיות הפוקדות את האדם בעולם הזה, והמשיך ואמר, היודע אתה אלו צרות היו לי בעולם הזה... הרי היו שנים שחייתי בעניות גדולה מאד. בשבתות היינו אוכלים לחם שחור. ושלא לדבר על המלבושים שהיו לנו... וכמה צער גידול בנים היה לי. וכי חושב אתה שאתה הוא המדוכא, דע לך שאת ה'צער גידול בנים' שלי, אפשר היה לחלק למאה... ופירט לו כמה דברים, והמשיך, הקב"ה עזר לי וזיכה אותי בחתן, וביום אחד עזב אותי ונלב"ע, איש עני ואביון עם שמונה יתומים. וכמה בעיות בריאות ושאר עניינים... אילו הייתי מתעסק בכל אלה, לא הייתי לומד אפילו דף אחד, אך הקב"ה עשה עמי חסד, אולי בגלל שלמדתי מוסר, אולי משום מעט התורה שלמדתי בילדותי, ולא שמתני לב לכלום. כל דבר ביארתי לעצמי על פי דברי הספורנו על הפסוק

כך ביישה אמך את אבינו, ובשביל אותן המכות שהכוהו בכתפיו זכה שתשרה שכינה בין כתפיו. פירוש, שבזכות המכות זכה שבית 'קדשי הקדשים' יהיה בחלקו.

מעתה נשביל להבין מדוע לא זכה בנימין שגם המזבח יהיה בחלקו, כי יהודה לא הכה אותו כשאר אחיו, שהרי הוא 'ערב את הנער' (זה בנימין), להתחזירו אל אביו בשלימות, ולכן לא היה יכול להכותו כי אז היה עלול להתחזירו פצוע וחבול, ונמצא שלא קיים הבטחתו דמה לי קטלא כולה מה לי קטלא פלגא, ומאחר שלא לקה בנימין ע"י יהודה לכן הייתה רצועה יוצאה מחלקו של יהודה ונכנסה בחלקו של בנימין,

בנימין, אולם והיכל זבית קדשי הקדשים. ו'רצועה' היתה יוצאה מחלקו של יהודה ונכנסת לחלקו של בנימין, ובה היה מזבח בנוי, ובנימין הצדיק היה מצטער עליה לבלעה בכל יום, שנאמר (דברים לג יב) 'חופף עליו כל היום', לפיכך זכה בנימין הצדיק ונעשה אושפיוכן לגבורה. ביאור נפלא ביאר בה הגאון הגדול רבי יהודה רבינובין זצ"ל (בספרו כרם חמד), עפ"י דברי המדרש (בר"ר צב ה) שבאותה שעה שבנימין 'נתפס' בגניבת הגביע צעקו עליו השבטים בדברי גנאי 'גנבא בר גנבתא' (גנב בנה של גנבת, שהרי אמו רחל גנבה את התרפים) ובתנחומא (מקץ) איתא עוד 'זהו עומדין ומחבטין לבנימין על כתפיו, ואומריין לו גנבא ברא גנבתא, ביישתנו, בן אמך את.

(תהילים כג ד) 'גם כי אלך בגיא צלמות לא אירע רע כי אתה עמדי שבטך ומשענתך המה ינחמוני', מפרש הספורנו, אמר דוד המלך, יודע אני שאתה הוא המכה, ועל כן שבטך שהכיתיני בו לשעבר, ומשענתך שאחרי כן היית לי למשען ועזרתני, (עובדות אלו - שיועד אני ששום צרה אינה נמשכת לעולם, ולאחר המכה באה המשענת וההצלה) המה ינחמוני כאשר שוב חוזרת ופוקדת אותי צרה, אומר דוד המלך, אני שואב חיזוק ונחמה מהתקוה שגם בפעם הזאת תנהג עמי כבעבר, ואזכה שוב למשענתך. אין כל עצה אחרת אלא שלא לשים לב לעולם הזה, סיים מרן וכך ניחם אותו. והלה יצא מלפניו ממש כאדם חדש.

מענין לענין איתא ב'אור החיים' הק' בריש פרשתו, 'ויהי מקץ שנתיים ימים ופרעה חולם', שבמשך כל השנתיים היה חולם את אלו החלומות בכל לילה, אלא שהיה שוכחם, ורק 'מקץ שנתיים' לחלומותיו זכר את דבר החלום וקרא ליוסף שיפתור את חלומו, וקשה, אם שכח את החלום לשם מה חלם אותו, ומבאר הרה"ק מקאריץ זי"ע (מקץ אות עא) עפ"י מעשה שהיה שפעם נסע מרן הבעש"ט הק' זי"ע עם תלמידו רבי מענדיל ה'מגיד מבאר', ויצמא הרב ר' מענדיל למים, אמר לו הבעש"ט - אם יהיה לך 'בטחון' אמיתי בהשי"ת יזמן לך ה' מים, ואכן התחזק ר' מענדיל בבטחון בה', ונזדמן לפניו ערל אחד, וישאלם הערל האם ראיתם כאן ביער 'סוסים', שכן זה כג' ימים אשר אני תר ומחפש אחר סוסי שנאבדו ממני כאן ביער, ושאלוהו האם יש לו מים, מיד נתן להם הערל מים לשתות... לאחר ששתה רבי מענדיל שאל מרבו הבעש"ט - הנה נוכחתי לראות שלא נסע ערל זה הנה אלא בעבורי, אם כן על מה עשה ה' שיסובב כאן זה ג' ימים, ויען הבעש"ט ויאמר, הקב"ה הכין לך מבעוד מועד את הישועה, שאם תבטח בו מיד תוושע, דגדול כח הבטחון שהשי"ת מזמין למלא משאלות האדם קודם שיהיה לו הבטחון כדי שמיד בבטחו בו תבוא הישועה לידו.

כיו"ב היה אצל יוסף, שתחילה בטח בשר המשקים ונענש על כך, אמנם הבורא הזמין מיד את ישועתו, ולכן חלם פרעה שנתיים ימים את 'חלומו' מידי לילה בלילה, כדי שאם יתחזק יוסף בבטחון מיד תהיה ישועתו נכונה לבוא אליו, לגאלו מבית האסורים, ולמנותו משנה למלך מצרים.

זה עתה שמעתי מעד ראייה, בחור שהורתו ולידתו בעי"ת מאנרא, באחד הימים מימות הקיץ יצאו בני הישיבה לטייל על ההרים הרמים שסביבות מאנרא, ואותו היום יום חום ושרב היה... בהגיעם לראש ההר מקום שאין גבוה ממנו, וכבר הגיע זמנם לרדת ולשוב הביתה... נענו כמה בחורים כי כשל כוחם, ואם לא ישתו 'מים' די סיפוקם אין בכוחם להמשיך ללכת, ולעולם ישארו 'תקועים' בראש ההר, ומי יודע מה יעלה בסופם... מיד נזכר אחד מהם בדבר המעשה הלז, והחלו לחזור ולהשריש במוחם ולבם, כי מאמינים הם באמונה שלימה כי הבורא יתב"ש כל יכול, ובוודאי יזמין להם עתה מים לשתות די סיפוקם ויותר מזה... לא עברו כמה רגעים ולנגד עיניהם נגלה גוי ערל המטייל שם להנאתו, וישאלוהו, שמא יש בידך מים... פתח הלה את תרמילו והוציא משם שני בקבוקים גדולים מלאים מים, בפליאתם ותמיהתם שאלוהו, מאין לך מים בשפע במקום נידח זה... ענה להם ה'גוי' בורא העולם הזמין בידי מים ושלחני הנה, ויהי לאות ומופת.

באר הפרשה - מקץ - חנוכה

הנפלאות, וגם ארון על הטבע, כי טבע ולמעלה ממנו שווים אצלו¹.

איתא במהר"ל (חידושי אנרות, שבת דף כא, נר מצוה על חנוכה) דלכן עשה הקב"ה נס בנרות - מה שאין לו הסבר עפ"י הטבע כיצד ידלק שמן מועט פי שמונה מטבעו, מלבד נס המלחמה, כי ב'מלחמה' עדיין יש לבעל דין לחלוק ולומר כי החשמונאים נצחו בכוחם וגבורתם, אבל נס דשמן אין בריה בעולם שתסביר זאת עפ"י טבע העולם, ובע"כ הכל יודו שהוא נס גמור משמים, ומוזה יבינו שגם נצחון המלחמה היה בנס והנהגה מן השמים². ומעתה יבינו כל חד ברדיה כי כל הנעשה עמו בהשגחה והנהגת עליון הוא.

ביו"ב מציינו ב'מטה משה' (חלק ה', עניני חנוכה) דלכן תיקנו 'להדליק נר חנוכה' זכר לנס של השמן, ולא תיקנו לערוך זכר לנס של המלחמה, וז"ל, יש לומר שאותן הנסים יש פתחון פה למינים, לומר מקרה הוא ולא ה' פועל כל זאת ח"ו, כי יקרה עניין כזה ליפול רבים ביד מעטים לאיזה סבה, אבל נס אשר כזה - ששמן אשר בו להדליק רק לילה אחת, ונתרבה מעצמו עד שיספיק לשמנה לילות, אין צד לומר כי מקרה הוא, אבל כולם יודו ויאמרו מאת ה' היתה זאת

ועל זה היה בנימין הצדיק מצטער כל היום - מדוע לא זכיתי שגם יהודה יפלא בי מכותיו, כי אז הייתי זוכה שגם מקום המזבח יהא בחלקי... וזה נרמו ב'רצועה שהייתה יוצאת', כי שלח ב"ד מכה את החייבים מלקות ברצועה שבידו (מכות כב:), ועל זאת ה'רצועה' היה בנימין מצטער - שלא לקה עוד באותה רצועה, כי אילו היה לוקה עוד היה זוכה שיהא מזבח בחלקו. והדברים נשגבים, כי אין האדם יודע לכמה מעלות טובות יזכה על ידי היסורים, ועל ידי שיוכור עניינים אלו יהא קל בעיניו לקבל את היסורים באהבה.

ואל אטבעה - להבין שגם ה'טבע' בהנהגת שמים הוא במדרש (ויק"ר יג ה) והנה אימה חשיבה גדולה - זו מלכות יון, ומהותה של חשיבה זו, כמאמר צדיקים (הרה"ק השפת אמת ז"ע, ו"א בשם הרה"ק רבי העניך מאלכסנדר ז"ע) בפסוק (תהילים סט ג) 'טבעתי ביון מצולה', שהיוונים באו להשקיע את בני ישראל בתוך 'הטבע', שיהיו 'שקועים' כל כולם 'בטבע', ולא בהשגחה ה', ובכל אשר יקרה להם יאמרו - 'במקרי הטבע' נעשה כך וכך, ולא יזכרו 'שהכל בידי שמים' (כע"ז איתא ב'דברי חיים' ריש חנוכה ב"ה ונ"ל). ותכלית הימים הללו - ימי החנוכה, למען דעת כי הקב"ה ארון הכל - ארון

ג. וכך פירש מרן הבעש"ט את הפסוק (תהילים שם טו) 'הצילני מטיט ואל אטבעה', היינו שלא אהיה חלילה בבחינת הטבע, אלא אדרבה אדע שגם בטבע נמצאת השגחת ה' יתב"ש, בהשגחה פרטית מלמעלה, ואין עוד מלבדו, והוא מנהיג את עולמו בכל עת ובכל שעה, כביאורם של קמאי בפסוק (אסתר ג יב) 'ונחתום בטבעת המלך', שידע שכל 'הטבע' מונהג ומושגח על ידי המלך - מלכו של עולם, והארה זו תבוא לנו על ידי 'להדליק נר חנוכה', שנאיר את חיינו באור האמונה הבהיר בשחקים (ראה נטעי אש"ל חנוכה אות ל"ו).

ד. באמת אמרו, שזו היתה עיקר מלחמת היוונים, שאמרו לבני ישראל 'כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באלקי ישראל' (בר"ר ב ד), וכן איתא ב'מגילת אנטיוכוס' שמלכות יון שלחה אלפי אלפים חיילים להילחם בישראל וצעקו ואמרו 'כל מי שמזכיר שם שמים ידקר בחרב' עפ"ל. ולעומתם עמדו מתתיהו כהן גדול ובניו וכמה יחידים מבחורי ישראל שזעקו ואמרו מי לה' אלינו, ואכן השרה הקב"ה את שכינתו על יהודה המכבי, וקפץ לתוך מחנה האויב והרג בקפיצה אחת כ"ה אלף חיילים (עיי' יוסיפון פרק כ"א), וכך הכניעו תחתיהם שמונים אלף גייסות מצבא היוונים, וכל זה היה להם בכוח אמונתם, כי הדבוק בקוב"ה אינו משועבד כלל לטבע העולם.

וכבר אמרו שלא זכו החשמונאים לנסים ונפלאות אלא בזכות ביטחונם בבורא, ומרומז בשמם כי מתתיהו ובניו כהנים היו, ו'כהן' בגימטריא כמנין 'בטחון' (ע"ה), וכשאנו נתדבק בדרכיהם גם אנו נזכה לנסים ונפלאות בזמן הזה (ליקוטים חדשים יו"ל תרפ"ד, ד"ה לחנוכה).

יש אומרים שלכן נהגו לומר מזמור 'יושב בסתר' אחר הדלקת הנרות (ומקורו מהרמב"ן, עיין ב'ספר זכירה' ועוד) ללמד שעיקר העבודה בימים אלו היא האמונה, דהנה חז"ל (שבועות טו:) כינו פרק זה 'שיר של פגעים', ואמרו ועד היכן - עד כי אתה ה' מחסי עליון שמת מעונך.

ומה נמלצו דברי ה'אבודרהם' (סדר התפלה למוצ"ש) דלכן אין אות זי"ן בכל פרק 'יושב בסתר', כי הבוטח בה' אינו זקוק 'לכלי זי"ן' ואויביו נופלים תחתיו ומתבטלים ממנו כל הפגעים רעין ומרעין בישין.

או גם ראשם יהיה פנוי מלהתעסק בפרנסה כל המעת לעת, ויצליחו בעסק תורתם ויהיו ת"ח.

נוראות למדנו בתורתנו של הרה"ק מאוסטרובה זי"ע (תולדות אדם נר ז' חנוכה), דכתיב בפרשתן (מא יד) 'וישלח פרעה ויקרא אל יוסף ויריצוהו מן הבור', והנה, הגע בעצמך, יושב לו אדם בבית האסורים מזה ימים ימימה, את אור השמש לא ראה, וחופש לא ניתן לו כלל... ויהי מקץ י"ב שנה ניתן לו איזה צד שחרור, ולא עוד אלא שנתנו לו רשות לבוא אל המלך בכבודו ובעצמו לדבר עמו, ובי יצטרכו להריצו, הרי מעצמו ירוץ בכל כוחו לבוא אל המלך להתנפל לפניו ולהתחנן על נפשו... ומה כתיב כאן - ויריצוהו - שלא הלך מעצמו אלא הוצרכו להריצו אל המלך, מכאן נראה גודל בשחוננו של יוסף הצדיק שהאמין והכיר שהכל בידי שמים, ו'שחרורו' מבית האסורים יהיה באותו רגע שנכתב בשמים - לא לפניו ולא לאחריו, ומה לו למהר ולרוץ בחינם, על כן הוצרכו עבדי פרעה להריצו.

ולא עוד, אלא גם בשעה שעמד לפני פרעה שהוא ה'מלך' ובידו לשחררו שחרור עולם, גם אז לא

היא נפלאות בעינינו, ולזכר נס זה תקנו חז"ל להדליק נרות בכל לילה מלילות אלו.

ביסוד זה ביאר הגאון רבי אהרן קאטלער זצ"ל את מאמר חז"ל (שבת כג:) 'הרגיל בנר הויין ליה בנים תלמידי חכמים', כמו שאמרנו, שנס הנרות מגלה לנו שכל הנהגת העולם טבע וחויץ לטבע מן השמים הוא, א"כ, אז יבין האדם כי גם בנוגע לפרנסתו אין מעשי ידיו קובעים התוצאות, ואינו אלא כגרון ביד החוצב וכו', ובוזה תתחזק אצלו מידת הבטחון בהקב"ה, ומאז יהיו ראשו ולבו פתוחים כאולם לעסוק ולהבין בתורה, כי מידת הביטחון יש בה סגולה להצלחה בלימוד התורה, משום שני סיבות, א. שהבטח בהקב"ה אינו עובד ומתייגע כ"כ הרבה שעות על פרנסתו, וממילא זמנו פנוי לעסוק בתורה. ב. דע"י בטחוננו נפשו שלווה, וסערת רוחו מדאגת הפרנסה שקטה, אינו דואג ומתבלבל בעניני פרנסתו ועסקיו, ומוחו וראשו פנויים להתעמק בלימוד ולהבינו ולזכרו היטב. ולכן 'הויין ליה בנים ת"ח' כאשר יראו הבנים הנהגת אביהם ויבינו דאין מעשה ההשתדלות של פרנסה מביא התוצאה,

ה. וכלומר, שזכו להבין שגם הטבע בהנהגה מן השמים הוא, ביסוד זה מבארים את התירוץ השלישי שהב"י (עצמו) מתרץ מדוע נחשב הנס שמונת ימים והרי היה להם די שמן ליום אחד, ומתרץ הב"י, דביום הראשון מצאו שלא נחסר מאומה מהשמן, וכן בכל יום עד יום השמיני, ורבים מקשים, א"כ, לא נחשב יום הח' לנס, שהרי באותו לילה היה להם די שמן ליום אחד ואכן השמן דלק כטבעו - יום אחד ונגמר השמן. ותירץ הרה"ק רבי מנחם מאמשינוב זי"ע דאכן אחר ז' ימים של נס הגיעו להכרה שגם הטבע הוא נס, ואף בעירתו ביום הח' הוא נס - לא פחות מימים הקודמים, ועשו זכר לנס של אותו יום. הוסיף ע"ז בנו הרה"ק רבי שמעון שלום זי"ע שעל כן נקרא יום השמיני זאת חנוכה, כי זאת ההשגה שהשיגו ביום הזה היא עיקר התכלית של חנוכה, להגיע להכרה שכל הטבע הוא רק נס של הקב"ה ומנסים הנגלים יכירו בנסים הנסתרים, ולכן נקרא יום זה 'זאת חנוכה' (אמרות טהורות - אמשינוב). הנה איתא בגמרא (תענית כה.) פעם ראה רבי חנינא בן דוסא את בתו בערש"ק בין השמשות כשהיא עצובה, לשאלתו מאי האי, השיבה 'כלי של חומץ נתחלף לי בכלי של שמן, והדלקתי ממנו אור לשבת', ועכשיו היא דואגת שיכבה הנר, אמר לה רבי חנינא בתי, מאי איכפת לך, מי שאמר לשמן וידלוק, הוא יאמר לחומץ וידלוק, ואכן נעשה לו נס והיה הנר דולק והולך עד מוצאי שב"ק, וממנו הביא אור להבדלה.

והקשה בספר 'בן יהוידע' (שם) מדוע בכתה הבת, והרי ראתה שהנר לא נכבה לאלתר כדרך החומץ שאינו דולק כלל, והיינו שכבר נעשה לה נס ולמה לה לבכות ולהתעצב. וביאר הרה"ק ה'שפע חיים' זי"ע (שפע חיים חנוכה ח"א סימן קכט ז, ועיי' ספר הזכות בשלח ד"ה הנני ממטיר), דבאמת הבינה בתו מיד שנעשה להם נס (כדאיתא שם, שהיו בני ביתו של רחב"ד רגילים ומלומדים בניסים), אלא שהיא סברה דמכיוון שאסור ליהנות ממעשי ניסים אם כן תצטרך לישב בחושך כדי שלא ליהנות מאור הנר שנדלק בנס, וע"ז השיב לה 'מי שאמר לשמן וידלוק, הוא יאמר לחומץ וידלוק', פירוש שבאמונתו בהשי"ת היה ברור אצלו שאין שום חילוק והבדל אם חומץ דולק או שמן, שהרי בלי ציווי ה' לא ידלק לא שמן ולא חומץ, וכיון דהכל תלוי במאמר ה' א"כ אין בין זה לזה ולא כלום, דהא תרוייהו ניסא נינהו, ומי שיש לו מדריגה זו של אמונה מותר לו ליהנות מאור הנר על ידי חומץ ואין מנכין לו מזכותיו, שהרי אצלו שניהם אינם נחשבים כ'מעשה ניסים', ובוזה התיר לה ליהנות מאור הנר ולהתענג בתענוגים, ונתפייסה.

באר הפרשה - מקץ - הנוכה

עשה שום פעולה ולא ביקש מפרעה על שחרורו, כי האמין שאם באה העת יצא לחרות גם מבלי איזה פעולה מצדו, הגם אומנם, שללא כל ספק על האדם שלא לעשות השתדלות יתירה ומבוהלת¹.

1. כי המאמין יודע, שהכל ביד ה', ואין דבר העומד בפניו שהרי הכל שלו, וכך אמר הרבי ר' בונם זי"ע (שש"ק ח"ב כט), שהנה מרגלא בפומיהו דאינשי געלט פאלט נישט פון הימעל' (אין משליכים לאדם ממון מן השמים), אך בפרשתו מבואר להיפך, שמנשה אמר לאחי אביו – שבטי י-ה 'אלוקיכם ואלוקי אביכם נתן לכם מטמון באמתחותיכם, כספכם בא אלי' (מג כג), וכי שוטים היו השבטים לחשוב שהשי"ת השליך להם מטמון מן השמים, אלא וודאי שגם משליכין מן השמים ממון - שהשי"ת הוא כל יכול.

ואכן, הבוטח בה' 'אשריו בעולם הזה וטוב לו לעולם הבא', חייו מאושרים, כי תמיד יחיה בשלוות הנפש על מי מנוחות, ואף בגשתו לקיים 'מצוות ההשתדלות' יעשנה ביישוב הדעת, ולא ימהר להרבות בהשתדלות וכיו"ב, בידעו שכל השתדלותו אינה אלא אך ורק כי 'כך גזרה חכמתו יתברך', ולא יטעה לומר שהממון ושאר הצטרכויותיו יבואו לו כפי ריבוי בהשתדלות. ובזה יתבאר מה שמצינו בפרשתו ששלח יעקב אבינו עם השבטים לתת ל'משנה למלך מצרים' 'מעט צרי ומעט דבש נכאת ולוט בטנים ושקדים' (מג יא), ולכאורה אם רצה למצוא חן בעיניו למה שלח לו רק מעט, אך היינו טעמא, שלא רצה יעקב אבינו כי אם לצאת ידי חובת ההשתדלות, לפיכך הסתפק במתנה מועטת של 'מעט צרי ומעט דבש' (נתיבות שלום בראשית עמ' רסא). ואת עיקר כוחותיו השקיע בתפילה לה', כמו שכתוב בסיפא דקרא (פסוק יד) 'וא-ל-ש-ד-י יתן לכם רחמים לפני האיש'.

אידי דאיירינו מענין התפילה, נציגה נא מאמר נורא הוד, בשנת תרצ"ו לפ"ק ביקר ה'אמרי אמת' מגור זי"ע בארץ ישראל, ופגש בהרב החסיד רבי ליפא שוואגער ז"ל מחשובי חסידי האסיאטין, שהתעסק בהדפסת והוצאות ספרי קודש וכת"י לאור עולם (ופעל רבות ונצורות בזה, ואת מפעלו בזה כינה בשם 'דובב שפתי ישנים'), מסר לו ה'אמרי אמת' כתב יד שהיה ברשותו מהרה"ק רבי חיים וויטאל זי"ע על התורה, כדי שיוציאם לאור על ספר, וקבע עמו שיחזירנו לו כאשר יסיים להעתיקו ולהדפיסו. באותם ימים התחילו פרעות ומאורעות על ידי הישמעאלים הרשעים ימש"ו, הרגו וטבחו בבני ישראל עם קודש ללא רחם, וזה גרם שלא היו יכולים להתעסק בעבודת הקודש ולהפיצו ברבים. כאשר ראה בשנת תרצ"ט שעדיין לא הספיק להדפיס את הכת"י החליט להחזירו לבעליו, חיפש אחר שליח שיקח ה'כתבים' לפולין, ומצא – את הרה"ק רבי אברהם אלימלך מקארלין זי"ע הי"ד, שביקר אז בארץ ישראל והיה בדרכו לחזור לפולין, וישלח עמו את תכריך הכתבים, שימסרנו לה'אמרי אמת', אולם כאשר אך דרך הרה"ק מקארלין על אדמת פולין, פרצה המלחמה הנוראה, נשתבשו הדרכים ולא הגיעו הכתבים לבעליהם, לאחר זמן קצר נהרג הרה"ק רא"א מקארלין הי"ד, והכתבים נאבדו ונעלמו.

אחר זמן מה עלה ביד ה'אמרי אמת' לברוח מידי הרשעים בניסי ניסים, ועלה לאר"י, נכנס רבי ליפא אל הרה"ק והתנצל לפניו מאוד על אובדן הכתבים, הרגיעו הרבי ושאלו 'נו, האם ראית איזה מימרא בכתבים', השיב הלה שאינו זוכר מאומה, נענה הרבי ואמר 'אני אגיד לך מאמר אחד שהיה כתוב שם בהקדמת הספר', דהנה בפסוק בפרשתו כתיב (מד ד) 'הם יצאו את העיר לא הרחיקו, ויוסף אמר לאשר על ביתו קום רדוף אחרי האנשים והשגתם', ויש להבין, מדוע הדגיש להם יוסף לרדוף אחרי השבטים בטרם יספיקו להתרחק מן העיר, אלא, דנפסק בשו"ע (או"ח קי ד) שהיוצא מן העיר צריך לומר 'תפילת הדרך' אחר שהרחיק פרסה מן העיר, לפיכך הורה יוסף למנשה - מהר להשיגם טרם יתרחקו מהעיר פרסה, וכבר יאמרו 'תפילת הדרך', ואז לא תוכל להרע להם כלל, כי התפילה תעשה פירות ולא תצליח להזיקם (וכתב הר"ח שאחר גמרו לכתוב כל החיבור נתגלה לו פירוש זה בחלום).

הוסיף ה'אמרי אמת' מדיליה, שלכן נמי הורה לעבדיו 'מלא את אמתחות האנשים אוכל כאשר יוכלון שאנת' (מד א), כי אם יהיו שקיהם 'כבדים במשקלם', יקשה להם למהר בדרכם, וממילא יהא בידו להשיגם טרם יספיקו להתרחק מן העיר ולא יאמרו עדיין 'תפילת הדרך' (הובא בקיצור בפרדס יוסף פר' מקץ). והיינו שהתפילה מגינה על האדם מפני הפורענויות, ועלינו להשריש היטב ידיעה זו בקרבנו, כי אז נחשיב ביותר את כח התפלה, ונגש אל הקודש בכובד ראש, לנצל מתנה טובה זו שניתנה לנו לדבר אל המלך בכל עת ובכל שעה.

עובדא הוה לפני כשנה, ב'ליל שישי' דשובב"ם נסעו קבוצת אברכים מעי"ק ירושלים לאת"ק מירון ברכב פרטי, והייתה נסיעתם דרך 'הבקעה', על אם הדרך בבואם לומר 'תפילת הדרך' נענה אחד מן החבורה ואמר, אם זימן ה'

לנגד עיניו, ואף בהיותו נתון במאסר בעמקי בור תחתיות לא ראה לנגד עיניו אלא את ה', שהוא כל יכול, וידע שבעת שיעלה רצון לפני ה' יתב"ש בו ברנע יצא לחפשי חינם. וכן הוא 'צוואה לדורות'.

שנראה מעלת חברנו - ובזה ישכין שלום

בפרשתן (מב יח-ב), 'זאת עשו וחיו את האלקים אני ירא, אם כנים אתם אחיכם אחד יאסר בבית משמרכם ואתם לכו הביאו שבר רעבון בתיכם, ואת אחיכם הקטן תביאו אלי ויאמנו דבריכם ולא תמותו ויעשו כן', וצריך ביאור מהו זאת עשו וחיו - את הא' אני ירא, מאי יש להם לעשות היות והוא ירא ה', ועוד, מאי 'ויעשו כן', הלא עדיין לא עשו - שעדיין לא הביאו את בנימין לארץ מצרים, וטפי הוי ליה לומר שקיבלו

זכמו שאומרים בשם הרה"ק מקאצק זי"ע על דברי המשנה (ב"מ י.) 'ראה את המציאה ונפל עליה, ובא אחר והחזיק בה, זה שהחזיק בה זכה בה', וביאר הרה"ק ש'לא קנה' מאחר שעשה השתדלות יתירה באופן שאיבד את כל שפיות דעתו מחמתה - עד שהסתער ו'נפל' על המציאה, ואילו הדרך הישרה שיבור לו האדם - שילך בנחת אל ה'מציאה' וימלנה בלא שום פחד שמא אחר יקדמנו, שהרי אם נקצב לו הדבר מן שמיא הרי הוא ממילא יגיע לידו, וכן בכל ענייני הפרנסה - לא יעסוק בצרכי פרנסתו אלא כפי חובת ההשתדלות ותו לא', אז יזכה לקנות את המציאה".

את כוחו הגדול בבטחון קנה יוסף הצדיק כקנין נפש ע"י שהיה חי את כל חייו כשהוא מעמיד את ה'

שניסע ברכב פרטי (ולא באוטובוס) הרי בידינו להדר לעמוד מנסיעתנו לצאת מן הרכב ולומר 'תפילת הדרך' בעמידה, (עיי' בשולחן ערוך או"ח סי' קי סעיף ד, ובפוסקים). וכן עשו, עצרו ועמדו ב'תחנת דלק' (געז סטיישען), אמרו תפילת הדרך במלבוש עליון וכובע על ראשם בכובד ראש והכנעה, חזרו לרכבם ופנו לצאת מתחנת הדלק לכביש הראשי, המה יצאו לא הרחיקו, והנה לידם רכב של אנשי המשטרה... נבהלו כל הנוסעים ונחפזו לחגור 'חגורת בטיחות' (Seat Belt) - גם היושבים מאחור, כפי שהחוק מחייב, אמנם אנשי המשטרה כלל לא עיינו במעשיהם, לא ארכו 5 דקות ורכבם סטה מה'נתיב' (lane) כי נבהל הנהג מ'משאית' שבאה כנגדו ביום הגשמים, החליק והתהפך בעצמה חזקה - כשעליונים (גג הרכב) למטה ותחתונים (הגלגלים) למעלה, ואילו הנוסעים יצאו נקיים לגמרי - ללא כל פגע... כשהם תלויים מרצפת הרכב ההפוך בעזרת החגורה שחגרו אך לפני דק' ספורות, מה שברור - אילו לא היו חגורים היו נחבטים מעוצמת המכה האדירה (שגם עתה הרגישו שהם כמעט נחנקים מהחגורה שעצרה בעדם מלעוף למרחקים...), וכל זה בזכות 'תפילת הדרך' כדת וכנכון.

ז. כתיב בפרשתן (מב לד) 'זאת הארץ תסחרו', ופירש"י ז"ל, תסובבו, וכל לשון סוחרים וסחורה על שם שמחזורים וסובבים אחר פרקמטיא. עכ"ל. ומבואר ברש"י שנקבע השם 'סחורה' על שם שמסתובבים סחור סחור אחר פרקמטיא. ולכאורה יש להקשות שהליכה זו אינה אלא 'אמצעי' ודרך להשיג הפרנסה, ועיקר הסחורה והפרנסה היא המקח וממכר, ומדוע נקראו 'סוחרים' על שם דבר שאינו מעיקר מהותם, אלא יסוד גדול למדנו מכאן, כי אכן עצם הפרנסה אינה תלויה כלל בידם ובמעשיהם אלא כפי מה שנפסק בראש השנה, וכל 'עבודת' הסוחרים היא רק לחזר ולהסתובב מהכא להתם ותו לא...

ח. וכעין אלו הדברים גילו לנו חז"ל גם לענין הפרנסה - כי נראה לאדם שמעשי ידיו במלאכה פלונית הם הם אשר הביאו ברכה לביתו ופרנסה בשפע לתוך ידיו, והאמת תיאמר, כי הכל מן השמים, ורק מהשפה ולחוץ - מהנראה בעיני בשר ודם נראה כאילו באה הפרנסה מ'עסקים' אלו. וראיה פשוטה וברורה, כי הרבה עשו כמותו וכעסקיו ולא העלו בידם מאומה בלתי אם גויתם ואדמתם... ובזה רמזו בעלי מוסר לבאר בדברי היוונים הכופרים - לבני ישראל כדאיתא במדרש (בר"ר ב ד) 'וחושך על פני תהום' - זה גלות יון שהחשיכה עיניהם של ישראל בגזירותיהן, שהיתה אומרת להם כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באלוקי ישראל. שבאותם הימים הייתה עיקר פרנסתם בעבודת השדה באה מהשור, כי עמו היו חורשים, דשים את התבואה הגדילה וכו' ומשם מביאים הביתה את הפרנסה, ובאו בני ישראל לאמר שגם הנעשה ע"י השור בידי הקב"ה הוא, וזה היה למורת רוחם של היוונים, שרצו לנתק את בני ישראל מהתקשרותם לבורא בענייני גשמיות ופרנסה, רק לחשוב בכל עת 'כוחי ועוצם ידי', אכן היו אומרים שהקב"ה ברא עולמו, אבל אל לכם לומר שגם מעשי השור מעשי אלוקים המה... ובני ישראל לא אבו להסכים להם והכריזו כי גם זה יש חלק לאלוקי ישראל.

'אבל אשמים אנחנו על אחינו' שמצאו בעצמם חסרון, וזו היתה תחילת דרכם להחזיר את השלום ביניהם.

עד שיאכלנה באיסור יאכלנה בהיתר - הנאותיו קצובות משמיא ולא יפסידם עבור ההתגברות

בפרשתן (מג לא), 'ויתאפק ויאמר שימו לחם', ביאר בה הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע, כי מן השמים יש חשבון לכל איש ואיש כמה הנאות יגיעו אליו, וכמה צער ועגמת נפש יסבול בעולמו, והנה 'החכם' מתאפק מלמלאות תאוותו והרי יש לו מזה צער ועגמת נפש, ממילא יצא בזה 'ידי חובת' צער ועגמ"נ שנקצבו לו, ונשאר לו בחשבונו רק 'תענוג', אבל מי שהוא 'שוטה' ממלא את חלקו מהתענוגים המגיעים לו - בפעם אחת, ולא נשאר לו לאחר מכן שום הנאה ליהנות בעולם^ט, נמצא שהעובר על רצון קונו בתאוות לבו - מכר כל תענוגיו הקצובים מן שמיא בעד נזיד עדשים, על כן, המשביל ישום ארחותיו בחכמה ובתבונה, להבין ולהשכיל שמצד 'ביוזעם' (עסקים) עדיף לו להימנע מליילך אחר זממו של היצר הבעור בקרבנו. ולא רק בדברים האסורים הדברים אמורים אלא בכל דבר שנפשו של אדם מחמדתם אם מתאפק ונמנע מליהנות מהם יזכה להנאה מרובה מן השמים תחתם',

על עצמם לעשות כן, ולא שכבר עשו (ובשלמא אם היה כתוב 'ויעש כן' בלשון יחיד היינו מפרשים דקאי על יוסף שעשה כן - שאסר את שמעון לעיניהם, אבל 'ויעשו' בלשון רבים נראה דקאי על השבטים), וביאר הרר"ב מפרשיסחא זי"ע (חדות שמחה אות ז בפרשתן), והוסיף שמצוה לפרסם תירוץ זה, דהנה הדרך הנכונה להשקיט מחלוקת ומריבה בין שני אנשים - שכל אחד יאמר שהצדק בל עמו, ויחפש מעלות טובות אצל זולתו ובוזה תשקוט המריבה, ואל תאמר שנצרך לזה 'אור האבוקה' - למצוא ברעהו איזה מעלה טובה, לא כן, כי לכל אחד יש מעלות טובות שאין אצל אחרים, ולאידך גיסא יבדוק במעשי עצמו למצוא בהם איזה חסרון, וכאשר תהא ידיעה זו ברורה אצלו, ממילא כבר ישלים עם רעהו ויפיים את בעל מחלוקתו, בראותו כי הלה חשוב יותר ממנו עשרת מונים, ובוזה יקל עליו להשפיל כבודו ולבקש מחילתו וסליחתו.

וזהו אומרו לאחיו זאת עשו וחיו - הביטו נא והתבוננו שאת האלקים אני ירא, ואחר שתחשיבו אותי לא יהיה בינינו עוד מצה ומריבה, והיינו ויעשו כן - שקיבלו על עצמם לקיים עצתו זאת, וזה גרם להם להכיר ולהתוודות על מכירת יוסף, וכמו שאמרו (פסוק כא)

ט. ומביא שם ה'בית אברהם' שפעם הראה מרן הבעש"ט הק' זי"ע לתלמידיו על נסיך צעיר אחד שרכב על סוס נהדר בהנאה יתירה, הנה נער זה עפ"י מזלו היה עליו להתמנות כמלך על עם שלם, אך זה הנער מילא ברכיבתו על הסוס את כל ההנאה הקצובה לו, והפסיד את 'מלכותו'.

מספרים שפעם הפציר אחד מבני ירושלים מהרה"ק רבי שלומ'קה מזוועהיל זי"ע שיפעל עבורו להיפקד בדבר ישועה ורחמים - בזרע של קיימא, אמר לו רבי שלומ'קה הנה בכל יום הנך עומד ב'מקוה', ומנהל שם 'אסיפות מרעים' במסירת 'חדשות תבל', וכל כך רבה הנאתך מכך, עד שאוכל אתה בזה את כל ההנאות הקצובות לך ובכלל זה - זרע של קיימא, חדל נא ממנהג זה ותראה ישועות, וכן הוה.

ידוע דבר המעשה בעשיר קמצן נורא שנתעלף ביוה"כ, והרופא אמר שעליו לשתות 'שיעורים', ושוב נסתכן, ואמר הרופא שעליו לשתות כדרכו 'כוס' שלם בפעם אחת, מכיוון שכן נענה הרה"ק ה'דברי חיים' מצאנו זי"ע, שירכנו מעל החולה וילחשו באזנו כי מותר לו לשתות כדרכו בשתיה מרובה - אמנם על כוס וכוס יצטרך לשלם לאחר צאת החג 'מאה רייניש', וראה זה פלא והפלא, משלחשו כן באזנו, נתחזקו כוחותיו של אותו 'קמצן נורא'... וכבר לא הוצרך לשתות אפילו ב'שיעורין'... ללמדנו, כי היודע שכל הנאה בזה העולם תעלה לו ביוקר כבר לא יצטרך להנאה זו...

י. הרה"ק [רבי יצחק] מווארקא זי"ע, ראה פעם שמשמשו העני מתהלך במנעלים קרועים, אסף הרה"ק מעות מנדיבי העיר בעד נעליים, והניח את צרור המעות בארונו, באותו זמן הבחין המשמש במעות הצרורין ופחז עליו יצרו וגנבו לעצמו, כאשר הבחין הרבי שהכסף איננו חקר ודרש היכן הם, בסוף נודע לו שיד המשמש במעל הזה, מיד קרא לו הרה"ק מווארקא ואמר לו 'שוטה שבעולם, אם היית ממתין קצת היו לך אותן המעות בהיתר...' הרה"ק ה'בן איש חי' זי"ע מביא מעשה שהיה (נפלאים מעשיך עא) בבחור 'ירא שמים' שהיה דרכו ללכת בכל לילה אחר חצות ללמוד עם 'ראש הישיבה' והחברים, בדרך שבין ביתו לישיבה הייתה דרה 'אלמנה צעירה' שהייתה עשירה

וממילא כאשר ממעט האדם מהנאותיו הגשמיות, נשארים לו עוד זכויות ליהנות, וממילא לו הקב"ה קצבתו בהנאות אחרות בכל טוב המצטרך לו.

על פי זה הוא מבאר את לשון תפילתו של רבי נחוניה בן הקנה - 'אנו עמלים והם עמלים, אנו עמלים ומקבלים שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר' (ברכות כח:). דלכאורה קשה וכי הפועל הגשמי אינו מקבל שכר פעולתו, הרי כל בעל מקצוע מקבל את משכורתו משלם, ועוד, וכי אנו 'מקבלים שכר' בעולם הזה. אלא, ש'עמל' האדם כבר קצוב לו מר"ה - כמה יצטרך לעמול, ואף גם השכר שמקבל אדם על עבודתו כבר ממילא קצוב לו, ונמצא שהוא 'אינו מקבל שכר' שהרי את אשר נקצב לו בראש השנה - יקבל בין כך ובין כך, וכל עמלו ללא תכלית הפרנסה הוא אלא לתכלית קיום גזירת ה'עמל' הוא. אך אנו ש'אנו עמלים בתורה', מקבלים אנו שכר נוסף על כמה שנקצב לנו, כי על עצם ה'בחירה' לעמול בתורה - ולמעט מהנאות העולם, מוסיף הקב"ה בריות גופא ונהורא מעליא וכט"ם.

וזה ביאור הקרא ויתאפק - כשאיש ישראל מתאפק מלמלאות תאוותו, הרי אז ויאמר - הקב"ה, שימו לחם - יריק עליו שפע רב, פרנסה בהרחבה וכלכלה ככל אשר יחסר לו".

וכל המוותר מהנאותיו הגשמיות אפילו בהנאות של היתר, אינו מפסיד במאומה, כי הקב"ה מחזיר לו הנאות של קודש בכפל כפליים. כך ביאר הרה"ק רבי שלום'קה מזוועהיל זי"ע ש'קדושה' ו'קדשה' [ההיפך מהקדושה רח"ל], נכתבים באותם האותיות. כי הקב"ה אומר, הינך מחפש הנאות - אם תוותר על ה'קדשה' - לא תפסיד שום הנאה, כי ב'קדושה' אמלא כל הנאותך יותר ויותר. כי הרי הקב"ה הוא ארון הכל שכל ההנאות שלו, ובידו להחזיר בזה וכבא רוב טובה והנאה.

עוד יש בכתובים מרבי שלום'קה זי"ע, על דברי חז"ל (ביצה טז.) 'כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה'. שאין הכוונה רק על 'מזונות' - מאכל ומשתה ופרנסה, אלא על כל 'הנאותיו' והצטרכויותיו של אדם, כי הכל נקצב לו כמה יהנה במשך חדשי השנה.

גדולה והייתה ישינה עם משרתת שלה בחדר שבו היה מונח כל העושר שלה בתוך תיבה מלאה כיסים דינרי זהב ושאר מחמדי תבל. באחת הלילות כשעבר הבחור הלז ראה שבית האלמנה נשאר בלילה זה פתוח לרווחה, ופחו עליו יצרו ונכנס לתוך הבית - בעלת הבית והמשרתת לא הקיצו משנתם בעת שנכנס, מיד החל הבחור לשבר את התיבה, ומכח שבירת התיבה הקיצו הנשים, ופחד אחזם מלצעוק על הגנב כי חששו שמא 'ליסטים מזויין' הוא... אלא שהבחור בעצמו החל מחשב 'חשבוננו של עולם' ואמר הרי אין אדם נוגע במוכן לחברו, על כן, ממה נפשך, אם המעות יועדו עבורי מן שמיא אין לי כל ספק שבהגיע העת הם יבואו לידי - כי הקב"ה לא יעניש את מי שנמנע מלעבור עבירה ולא גנב את שאינו שלו... ואם אין המעות קצובין ומיועדין בעבורי הרי אצטרך להוציאם לאחמ"כ מידי, אם לרופאים ח"ו או לפדיון שבויים (שישבו אותי ח"ו) א"כ 'מה לי ולצרה הזאת', ואכן, החזיר את המעות לתיבה והלך לו. משהאיר היום ראתה האשה כי נס נעשה לה, שכבר עמד גנב בפתח התיבה ולא נטל מאומה, מ"מ אמרה 'לאו בכל יומא איתרחיש ניסא', עלי להנשא לבחור וכך אהיה אני וממוני שמורה בשמירה מעולה.

ממחשבה למעשה, אחר שיצאו כל בני הישיבה לביתם, נכנסה האשה אל 'ראש הישיבה' וספרה לו את כל דבר המעשה, וביקשה ממנו שיורה לו איזה בחור ראוי לינשא לה, והנה רק אותו בחור מתמיד ישב באותה העת בישיבה ועסק בתורה, הראה לה ראש הישיבה, קחי אותו כי הוא ירא שמים גדול... ומסיים ה'בן איש חי' זי"ל. אז אמר יפה אמרתי אתמול בלילה, שאם אלו הדינרים מוכנים לי אקח אותם בהיתר, וכן היה לי.

ולדין הדברים אמורים, בעמוד האדם בעת נסיון קשה ומר, יזכור כי אם הנאה זו קצובה לו ממרום, הרי שבמניעתו מהעבירה לא יפסיד מאומה. ויזכה ליהנות באותה הנאה ואפילו הנאה מרובה יותר כי הקב"ה לא יישאר חייב לו מאומה...

יא. כתב ה'רוקח' (הל' חסידות ד"ה שורש טהרה) על כן יעצים עיניו מראות ברע... שאם עוצר רוחו יזכה כיוסף השליט על הארץ, כדבר הזה מצאנו אף בספר 'מעלת המידות' (בשער מידת יצר הרע) 'וכל מי שבא דבר עבירה לידו' ופירש ממנה מאהבת ה', לא מיראת אנשים, זוכה ועולה לגדולה, תדע שכן הוא, שלא עלה יוסף לגדולה אלא מפני שפירש מן העבירה מאדונתו אשת פוטיפר', וכן מבואר בארוכה במדרש (בר"ר ג ג ועוד) שעל כל אבר ואבר שנמנע מהעבירה זכה ליקר וגדולה על אבר זה.

מאד, ובכל מצווה שיהודי פשוט מקיים ניתוסף כח וגבורה בפמליא של מעלה, ולכן תיקנו שכל יהודי יהיה מי שיהיה ידליק נרות על פתח ביתו מבחוץ למטה מעשרה, כי כל אשר בשם ישראל יכונה שייך בענין זה, ואכן כשיודע היהודי כי בן הוא בנקל לו להתגבר על כל הנסיונות וההסתרות.

הנה ידוע כי מלחמת החשמונאים הייתה מלחמת ה'קדושה כנגד הטומאה', ואיתא מהרה"ק ה'שם משמואל' ז"ע (תרע"ט ליל ד'), דעלינו ללמוד ביתר עוז באלו הימים, מהחשמונאים הקדושים שהיו רק מתי מספר נוכח אלף אלפי ראשי גייסות ורבבות החיילים תחתיהם, ואף על פי כן יצאו נגד היוונים, והרואה יתמה ובי לזאת 'מלחמה' ייקרא, אין זה כי אם 'המאבד עצמו לדעת', שהרי לפי המציאות לא היה אפילו ספק קל שבקלים שיוכלו עמוד וינצחו במערכה ניטשת זו, תשובתו היא, כך הוא במלחמת הקדושה, יש לצאת למערכה מבלי לחשוב הרי ממילא לא אוכל לנצח, כהחשמונאים שהתחזקו בבטחונם, ואכן לבסוף היה להם ניצחון גדול¹.

כי קדוש אני - יחשיב עצמו כגדול ויוכל להתגבר על הנסיונות במדרש (בר"ר ב ד) 'וחושך על פני תהום' - זה גלות יון שהחשיכה עיניהם של ישראל בגזירותיהן, שהיתה אומרת להם כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באלוקי ישראל. הנה ידועה קושית הרה"ק ה'שפת אמת ז"ע (חנוכה, תרל"ו ליל ז' ד"ה איתא) דלכאורה יש כאן סתירה מיניה וביה, שהרי אם אמרו אלוקי ישראל הרי שה' הוא אלוקיהם, ואיך יאמרו אין לכם חלק. ומבאר ה'שפת אמת' דלא הוה איכפת להו לאותם רשעים שיקיימו ישראל תורה ומצוות, אלא שרצו לעקור מישראל את האמונה וההכרה במעשיהם הפועלים גדולות ונצורות בשמים ממעל, וזהו שאמרו שאין לכם חלק באלוקי ישראל, 'לכם' הינו למעשיכם ולעבודתכם, ומהאי טעמא נמי גזרו על קידוש החודש, כי לא השלימו עם מה שאמרו (ברכות מט.) 'ישראל דקדשינהו לזמנים' שע"י מעשי בני' בעולם הזה נקבעת קדושת המועדים בכל העולמות, וכל זאת עשו להחשיך עיניהם בייאוש שאינם ראויים וחשובים לכלום². אבל כאשר גברו החשמונאים וניצחום השרישו בני ישראל אמונה זו בלבותיהם שכל יהודי באשר הוא גדלה חשיבותו עד

יב. לשון נפלא מצינו ב'שערי העבודה' ל'רבינו יונה' (א) וז"ל, פתח הראשון הוא, שידע האיש העובד ערך עצמו, ויכיר מעלתו ומעלת אבותיו, וגדולתם וחשיבותם וחיבתם אצל הבורא יתברך, וישתדל ויתחזק תמיד להעמיד עצמו במעלה ההיא, ולהתנהג בה תמיד, בכל יום ויום יוסיף אומץ לקנות מעלות ומדות, אשר יתקרב בהם לבוראו, וידבק אליו. ואם היה ראשיתו מצער אחריתו ישגא מאד, ויעשה אשר לא יבשו אבותיו מדרכיו וממעשיו, כפי כחו והשגת ידו, ויצא לו מזה - כי כאשר יתאוה תאוה, ייעלה בלבבו גאוה לעשות דבר שאינו הגון, יבוש מעצמו ויבוש מאבותיו, וישיב לנפשו ויאמר - אדם גדול וחשוב כמוני היום שיש בי כמה מעלות טובות רמות ונשאות ושאיני בן גדולים בן מלכי קדם איך אעשה הרעה הגדולה הזאת וחטאתי לאלוקים ולאבותי כל הימים, ואם חלילה וחס לא יכיר מעלתו ומעלת אבותיו נקל יהיה בעיניו ללכת בדרכיו הפריצים, להגלות נגלות כאחד הנבלים, למלאת תאוותו בחיקו. כאשר אמר המשל 'כל מי שאינו מתבייש מנפשו אין לנפשו ערך בעיניו', על כן האיש העובד ישתדל תמיד להשיג ערכו וערך הצדיקים והחסידים ומעלתם וחשיבותם וחיבתם לפני השם ית' ודבקותם, ויבין וישכיל וידע כי יוכל להשיג מעלתם וחשיבותם וחיבתם כאשר יעבוד כמותם כל ימי חייו ועתותיו ושעותיו ורגעיו כפי כחו והשגתו, כמו שנאמר (דברים ל יד) 'כי קרוב אליך הדבר מאד בפיק ובלבבך לעשותו', כי הא-ל ית' אינו מבקש מבני אדם כי אם לפי כחם כאשר יתבאר בע"ה וגם האבות ז"ל לא עבדוהו כי אם לפי כחם והשגתם.

יג. גם ידע להחשיב כל דבר קטן כגדול, ומרומז במנהג ה'דריידעל' (סביבון) שהוא מסתובב על 'שפיץ' קטן מלמטה, וע"ז מסתובב הכל, להראות חשיבות כל דבר, אפילו אם הוא כ"כ קטן ונראה ככלום.

וכן אומרים משם הרה"ק ר' משה לייב מסאסוב ז"ע, לרמז בפך אחד של שמן, דאע"פ שהוא דבר קטן ונראה כאינו חשוב אפ"ה דייקא מזה נמשך נס חנוכה ללמדנו שגם מדבר קטן ביותר יכול לצמוח ממנו דבר גדול ואין לזלזל בשום דבר אף פעם.

ובעלי הרמז רמזו במצות נר חנוכה ש'זמנה' כל עוד שלא כלה רגל מן השוק, והיינו לכחצי שעה (והאידינא, לא קיי"ל כן ומצוותו כל הלילה, ורק לדעת הרמב"ם גם בזמנינו מעכבת הדין של חצי שעה), ולא מצינו בכל התורה שיעור קצוב - כל כך קצר, לזמן המצוה, שהרי מצה מצוותו כל הלילה עד חצות, וקרי"ש הוא עד שלש שעות וכו' והוא כנ"ל דבחנוכה

אלוקי ממעל זהו אחוב וחביב בשמים, וכל יהודי חשוב כבן יחיד אצל השי"ת, לכן אם ישקיע ויעבוד את ה' כפי כוחו יצליח.

זאת היתה לי - סגולת זאת חנוכה לזש"ק ולפרנסה טובה וכל מיני ישועות

כתב הרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע (מאמרי חודשי כסלו שנת מאמר ב י) 'מרגלא בפומייהו דרבנן רבותינו כת הקודמים, אשר בחנוכה יש מקום לעורר פקודת עקרים ועקריות בעין ראש השנה, הנה לדעתי עיקר הסגולה ביום האחרון הנקרא כפי כל זאת חנוכה', שבכתב יום זה לפקוד עקריות (הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע היה חוזר על דברים אלו בשולחנו הטהור בואת חנוכה, וכן נהגו כמה צדיקים)¹⁰.

עוד זאת מסוגל יום זה ביותר לפרנסה טובה ומוזני ריחיו¹¹, וכמו שרימוזו הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע בפסוק (דה"י א' כ"א) 'לך ה' הגדולה (זה יום א' חנוכה), והגבורה (יום ב'), והתפארת (ג'), והנצח (ד'),

ומבאר שם בארוכה דהחשמונאים למדו מהיוונים עצמם להשתמש בכוח עוז ותעצומות זה, כי הם דומים לנמר שהוא עז שבחיות, כמו שנאמר בדניאל (ד ו) 'וַאֲרו אַחֲרֵי כֵּן מֵר' ופירש"י 'החיה הזאת השלישית היא מלכות אנטיוכוס'. ופירוש 'עזות' של הנמר כי אינו חזק בטבעו אלא שבעזותו עושה מעשים שהם למעלה מכוונותיו, אינו מיוחד לצאת למלחמה נגד אחרים החזקים יותר ממנו [וזהו אומרם (אבות ה ב) 'הוי עז כנמר', כי מדת העזות יש ללמוד מהנמר שהוא עז שבחיות], ובעזות וחוצפה זו הפליגו והכריחו את ישראל לכתוב על קרן השור שאין להם חלק באלוקי ישראל חלילה, ומהם עצמם למדו החשמונאים להתנהג במדת העזות דקדושה, ויצאו כשהם מועטים וצעקו מי לה' אלי. אף לדין - בימים ההם בזמן הזה ייאמר, על כל איש מישראל לחזור ולזכור תמיד הגם שהיצה"ר מסיתו שאין בו כוחות דקדושה ואינו שווה מאומה, בכל זאת יתגבר עליו במדת העזות, כי פיו דיבר שוא ושקר, והאמת שיש בו חלק

מלמדים להאדם גודל חשיבות כל דבר קטן ואפילו בשיעור קטן של חצי שעה יכול וצריך לקיים המצוה ואם אינו מחשיב ומנצל זמן זו הרי הוא הפסיד מצוה גמורה ואין לה תשלומין, כי גם זמן קצר כזה הוא חשיבות לעצמו. ע"ד זה י"ל עוד, כי כשמסובבים ה'דריידעל' מעט מלמעלה הוא מסתובב פעמים רבות אין ספור למטה, כי אחר שעשה את ההתחלה זוכה לסיוע ועזרה מאת השי"ת מן השמים, וכמו שאמר הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זי"ע על מאמרם של ה'מקובלים' (ראה בספר 'קב הישר' החדש פרק צו הערות 'קב נקי' אות ד, ליקוט נרחב בזה) דמפני שחזר יעקב אבינו ב'מעבר יבק' להחזיר את הפכים קטנים זכה ברבות הימים לנס של חנוכה, ומן השמן אשר בפכים הקטנים יצק יעקב על המזבח אשר בנה למחרת היום, כדכתיב (בראשית כח יח) 'ויקח את האבן אשר שם מראשותיו וישם אותה מצבה, ויצוק שמן על ראשו, וממנו הדליקו החשמונאים במנורה ובדרך נס דלק שמונת ימים, ואלמלא היה יעקב מתעצל מלהחזיר את הפכים הקטנים היו מפסידים נס גדול כזה, ללמדנו שעל ידי דבר קטן הנעשה כדבעי ומפנימיות הלב אפשר לזכות לנסים ונפלאות עצומים.

יד. איתא בבית אהרן (מב) וז"ל, פתח ואמר, עיקר הנס ביום השמיני, הגם שבכל שבעה היה הנס מ"מ עיקר הוא השמיני שהוא למעלה מהשבעה, וכפי שאומרים העולם על נס דער נס איז איבער דער וועלט.

הגה"ק מאוסרובצה זי"ע אמר, שהנה כבר היה זאת לעולמים שנה ידלוק שבעת ימים, וכמו שמצינו בשרה אמנו שדלק הנר מערב שבת לע"ש, אמנם שידלק שמונה לא מצינו אלא בחנוכה, ואכן, כשדלק הנר ביום השמיני אז נגלה לעיני כל שהוא נס שלא כפי סדר ההנהגה ומעל דרך הטבע, ובא זה ולימד על שאר הימים שהכל הוא 'מנין שמונה', אך עכ"פ זאת חנוכה עצמו ודאי הוא תוקף הנס.

טו. סיפר הרה"ק ה'חקל יצחק' זי"ע שאביו הרה"ק ה'אמרי יוסף' זי"ע המתין שנים רבות לאחר נישואיו לזש"ק ולא נפקד, באחת השנים ב'זאת חנוכה' הזכירה אמו את עצמם לטובה לפני הרה"ק ה'דברי חיים' זי"ע, לא ארכו הימים ולתשעה חודשים נולד להם בן למזל"ט.

כתב הרה"ק ה'אמרי נועם' זי"ע (סוף יום ז' חנוכה) כי 'בנים פרנסה' עולה כמנין 'זאת חנוכה' (497), ללמדנו שהזמן גרמא לפעול בבני ובמוזני.

טז. פעם נכנס יהודי אל הגאון ה'חזון איש' זצ"ל, והתאונן בפניו על מצבו הדחוק בענייני פרנסתו, והוסיף ואמר, שזקוק הוא לנס גדול כדי שיצליח לפרוע חובותיו ולחזור לדרך המלך, ולאזו בכל יומא מתרחיש ניסא, נענה החזו"א ותיקן אותו כך 'לאזו, בכל יומא מתרחש ניסא', היינו שלא כן הוא, ויכול האדם לזכות לנס. וב'זאת חנוכה'

באר הפרשה - מקץ - חנוכה

בעינינו, שהיום השמיני המרומז בתיבת 'זאת', מוכן ומזומן לפעול דברים שהם בבחינת 'נפלאות בעינינו', וכמו שאמרו צדיקים שאפשר למשש בידים את ההנהגה הניסית הנשפעת מלמעלה ביום גדול וקדוש זה".

'בזאת' אני בוטח - ביד כל אחד לפעול ביום 'זאת חנוכה' גדולות ונצורות

ונתנה תוקף קדושת היום כי גדול היום לאדונינו, ואמר הרה"ק מרוז'ין זי"ע (עירין קדישין השלם) מה שהצדיקים יכולים לפעול בראש השנה ויום הביפורים יש ביד כל יהודי פשוט לפעול בזאת חנוכה.

יש שביארו את הענין כי אין נצרך כהיום הזה להביא את הניסים והנפלאות אלא הם מוכנים ועומדים בשמי מרום, על כן סגי בתפילת כל יהודי פשוט להוציאם מן הכח אל הפועל.

ידוע מה שכתב המהר"ל (נר מצוה ח"ב) שהנהגת העולם בחנוכה היא למעלה מדרך הטבע, דבנהגת הטבע מצינו רק מספר שבע, כמו שבעה ימי שבתא

וההוד (ה), כי כל בשמים ובארץ, לך ה' הממלכה (ו), והמתנשא לכל לראש (ז), והעושר' זה זאת חנוכה, שאפשר לזכות ביום זה לשפע רב של פרנסה ועשירות, וגם שאר ימי חנוכה מסגולים לעשירות, וכמו שכתב ב'ערוגת הבושם' (פרשת ויגש) לרמוז בן מן הפסוק (בראשית מה ה) 'כי למחיה שלחני אלקים לפניכם', שלחני ר"ת ל'הדליק נר של חנוכה ש'מונת ימים, שאם מדליק הנרות כל שמונת ימים זוכה למחיה ולפרנסה בריווח.

ידוע בשם המקובלים - שבכל יום מימי חנוכה מתעוררת מדה אחרת משבחי הקב"ה שאומרים בברכת 'יוצר אור' בתפילת שחרית 'פועל גבורות, עושה חדשות, בעל מלחמות, זורע צדקות, מצמיח ישועות, בורא רפואות, נורא תהלות, אדון הנפלאות', הרי שמונה, ובכל יום יש שפע אחר כפי הסדר שנמנה כאן, נמצא שבזאת חנוכה נשפעת המדה של אדון הנפלאות, היינו שהנהגת הפלאות והניסים נעשית כמו טבע ביום זה".

וכן פירש הרה"ק מהר"ש (הראשון) מבאבוב זי"ע בפסוק (תהלים קיח כג) 'מאת ה' היתה זאת היא נפלאות

תרווייהו איתנייהו ביה, חדא שאפשר לזכות לניסים בכל העניינים, ועוד כי בזמן זה אין טבע כלל, וכל עניני העולם מתנהלים למעלה מדרך הטבע, ואז הנס גופא בדרך הטבע.

יז. שמעו נא למעשה נורא שאירע לפני עשרות בשנים, בישיבתו של הגאון רבי חיים יצחק חייקין מתלמידי החפץ חיים בעקס-לע-בען שבצרפת חלה אחד התלמידים ונתגלה 'גידול' בצווארו ל"ע, מיד החישו אותו לפני רופאים מומחים וכולם כאחד אמרו שיש כאן סכנת נפשות, ואין מנוס מלנתח אותו בדחיפות כדי להסיר הגידול, אולם מאידך עצם עריכת הניתוח אף היא כרוכה בסכנת נפשות, שכן אם ינתחו יתר על המידה אפילו כחוט השערה או אם שמא תזוז הסכין במשהו יש חשש מיתה בדבר, והבהילו את הבחור לרופא מומחה היושבים בפאריז, ואף הוא הסכים שמוכרחים לנתחו להצילו, אבל גם הוא חשש לקחת את האחריות על עצמו. באותו הזמן התגורר הרה"ק רבי איציק'ל מפשעווארסק זי"ע בפאריז והלכו לדרוש בעצתו לדעת כדת מה לעשות, והנה זה מעשה היה כג' שבועות לאחר חנוכה, אמר להם הרה"ק עדיין שמורים עימי פתילות מימי החנוכה העבר עלינו לטובה, קחו פתילות אלו ושינחם הבחור על אותו המקום ויסתגר בבית ג' ימים ובל יצא חוצה (ומי יעמוד בסוד קדושים), מלאו את דבריו, לאחר מכן שב הבחור אל הרופא, וזה ערך לו 'צילום' וראה שהנה סר ה'נגע' לגמרי ואין זכר למה שהיה, ויצא בהתפעלות ושאל מי הוא הרופא הלזה שעשה את הניתוח, הרי הוא ממש יחיד מומחה בתחומו שהוריד את כל מה שהיה צריך להוציא בדיוק נמרץ לא פחות ולא יותר... ואכן, לעשות מופתים כאלו עם הפתילות לאחר חנוכה זקוקים אנו לכוחו הגדול של איש האלוקים רבי איציק'ל, אך עתה חנוכה היום, וכל אחד יכול לשדד מערכות הטבע, וכדבריו של הרה"ק מרוז'ין שאפילו איש פשוט הוא כצדיק הדור.

יח. ב'חסד לאברהם' (זאת חנוכה) להרה"ק רבי אברהם מראדאמסק זי"ע מביא, שיום זה מסוגל לעורר את הגאולה השלימה, כדכתיב (במדבר ז פד) 'זאת חנוכת ביום המשח אותו', 'המשח' מלשון משיח בן דוד, לרמוז שהוא הזמן המסוגל למהר ולהחיש גאולתנו ביום זה.

ואחרים נתנו רמז דר"ת של 'משיח' הוא 'מדליקין ש'מונת ימי חנוכה', ובא ללמד שבימי חנוכה יש ניצוץ מאורו של משיח, והזמנים נעלים ונשגבים ביותר, וצריך רק להתחזק שלא תיפול עליו תרדמה גדולה ועמוקה חלילה (ראה בזרע קודש ליל א ד"ה וכו').

ועוד, וכל הגבוה ממנין שבע הוא למעלה מדרך הטבע, ומאחר דחנוכה הוא מספר שמונה, על כן כל השפעתו עלינו הוא - ניסים ונפלאות למעלה מדרך הטבע, ולפי זה אפשר לומר דחיבה יתירה נודעת לו ל'זאת חנוכה' שהוא יום השמיני של חנוכה, ונמצא שאז הוא שמיני שבשמינית, המורה על כפילות ההנהגה למעלה מן הטבע, גבוה מעל גבוה^ט.

הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (חנוכה תר"מ ד"ה א"ז) מבאר, שזאת חנוכה הוא כ'שמיני עצרת', דהנה אמרו חז"ל (הובא ברש"י ויקרא כג לו) שנקרא 'עצרת' - כי 'עצרת' אתכם אצלי, כמלך שזימן את בניו לסעודה לכך וכך ימים, כיון שהגיע זמנו להפטר, אמר, בני בבקשה מכם עכבו עמי עוד יום אחד, קשה עלי פרידתכם, והרי בפרשת אמור הסמיכה תורה את חג הסוכות לציווי הדלקת המנורה, דכתיב בתריה (ויקרא כג ב) 'ויקחו אליך

שמן זית וך כתית למאור', ובדרך רמו מביא ה'רוקח' (ריש הל' חנוכה) שלכן קבעו שמונת ימי חנוכה דומיא דחג הסוכות שאף הוא שמונת ימים, אמור מעתה, שזאת חנוכה דומה בטעמו לשמיני עצרת, ואם אמרו על שמיני עצרת בזה"ק (ה"ג לב.) ובהוא חזונו לא משתבחי במלכא אלא ישראל בלחודיהו (באותה שעת שמחה, לא נמצא אצל המלך כי אם בני ישראל עצמם), ומאן דיתב עם מלכא, ונטל ליה בלחודיה, כל מה דבעי שאיל ויהיב ליה (והיושב עם המלך לבדו יקבל כל אשר ישאל מאתו), אף על זה היום נאמר כן - כל מאי דבעי שאיל ויהיב ליה^כ.

ומתאמרא בשם צדיקים שקדושת יום זה היא כמו יום הביפורים, כי כבר איתא מהגר"א (על תיקוני זוהר) שחז"ל קבעו לומר הלל שלם בשמונת ימי חנוכה כנגד שמונה ימים בשנה שהיו צריכים לומר

יט. פעם ציווה הרה"ק רבי אשר מסטאלין זי"ע לומר בזאת חנוכה, 'הדרן עלך מסכת חנוכה והדרך עלן מסכת חנוכה' כלומר זכינו לקיים ולסיים את מצוות חז"ל בחנוכה, ולכן תפילתנו 'הדרך עלן' היינו שיחזור האור וישפיע ויאיר עלינו (ויתפרש 'הדרן' מלשון חזרה, וכדאשכחן בש"ס טובא עירובין נב. ועוד 'הדרי ב'), שיהיו ניכרים עלינו האורות בכל ימות השנה (בית אהרן דף מה: ד"ה לזאת חנוכה).

והתנאי קודם למעשה הוא שתהיה לו שייכות אמת ליום גדול זה, מספרים על החסיד רבי שמואל מונקעס זצ"ל שרצה פעם לנסוע אל רבו הרה"ק בעל ה'תניא' זי"ע, אך לא הייתה הפרוטה מצויה בכיסו לשלם ל'בעל עגלה', לכן חיפש בשוק אם יש סוחר הנוסע לסביבות העיר לאדי ויוכל להצטרף אליו בנסיעתו, ואכן מצא סוחר אחד שהיה צריך להעביר הרבה חביות של יי"ש מהכא לעיר הסמוכה ללאדי, אך הלה התנצל שאין לו מקום בתוך הקרון בעבורו רק מאחורי העגלה אצל החביות אם מסכים לשבת שם, ר"ש שמח שיוכל לנסוע אל הרבי ולא שם לבו כלל אל 'מקום ישיבתו', אלא שבאמצע הדרך הרגיש ר"ש כי כל גופו יקפא בעוד רגע (אחר שישב במקום פתוח - מקום המשאות) והוא בכלל סכנה ופיקוח נפש, נכנס ר"ש אל תוככי העגלה וביקש רשותו של בעל העגלה לשתות מעט 'משקה' כדי לחמם את עצמותיו היבשות, הלה הסכים לו בחפץ לב, ואכן על ידי השתיה חימם את גופו והציל את חייו.

ויהי בבואו ללאדי נכנס אל הקודש פנימה והושיט ידו כדי לקבל ברכת 'שלום עליכם' וגם 'צאתכם לשלום', תמה הרבי על הדבר הזה וכי לא באת הנה אלא לקבל שלום ומיד לחזור לביתך, השיב ר"ש, תכלית הנסיעה לרבי ללמוד ממנו את הדרך אשר נלך בה בתורה ועבודה, 'אולם עתה למדתי את המלאכה שעלי לעשות כבר בדרכי הנה', והסביר את דבריו, כי בנסיעתו ישב מסובב בהרבה חביות של יי"ש ואעפ"כ קפא מרוב קור, ורק אחר שפתח את החביות וטעם מן היי"ש והכניסו בפנימיותו אז התחמם בכל גופו, ומזה למד, שיכול האדם לעמוד בזמנים גדולים ונעלים ולהסתופף בצל צדיקים וקדושים ואעפ"כ ישאר קר כקרח, ורק ביגיעה ועבודה רבה יכניס את האור בפנימיות לבו, ולכן הוא חוזר לביתו כדי לעבוד על דבר זה, ולאחר זמן ישוב לקנות עוד דרכי העבודה.

ולדרכינו למדנו, שיכולים לעבור על האדם כל ימי החנוכה והוא ימשיך לקפוא מקור רחמנא ליצלן, ואם לא יחקוק הדברים על לוח לבו כיתד כל תמוט לא יוכל לעולם להתרומם, לפיכך יכין עצמו מבעוד מועד, ובעיצומן של ימי החג 'ישתה' ויריק לתוכו את כל עניני החג, ועי"ז יזכה להתחמם ולהתלהב מן האש הגדולה.

כ. ולפי זה הרווחנו ליישב קו' הבית יוסף (תר"ע), שאכן מצד הדין היה לקבוע רק שבעת ימי חנוכה, דהנס היה רק שבעת ימים, אך הקב"ה מבקש מאתנו עכבו עמי עוד יום אחד נוסף על השבעה ימים, וביום 'זאת חנוכה' מתייחד קוב"ה עם כנסת ישראל בינם לבין עצמם בייחוד עליון ונשגב, ואין המקטרגים והמשטינים רשאים להיות שם באותה שעה, וממילא ממלא קוב"ה לישראל כל משאלות לבם לטובה ולברכה.

כ. ולפי זה הרווחנו ליישב קו' הבית יוסף (תר"ע), שאכן מצד הדין היה לקבוע רק שבעת ימי חנוכה, דהנס היה רק שבעת ימים, אך הקב"ה מבקש מאתנו עכבו עמי עוד יום אחד נוסף על השבעה ימים, וביום 'זאת חנוכה' מתייחד קוב"ה עם כנסת ישראל בינם לבין עצמם בייחוד עליון ונשגב, ואין המקטרגים והמשטינים רשאים להיות שם באותה שעה, וממילא ממלא קוב"ה לישראל כל משאלות לבם לטובה ולברכה.

היינו שאפשר להרגיש ולראות את הניסים והנפלאות הנשפעים ביום זה כי הוא עיקר החנוכה, אולם לאורך גיסא יפרש בניחותא 'זאת חנוכה', ותו לא, והיינו שהימים חולפים ועוברים. ולא יתחרט למחר שלא ניצלו כדבעי.¹

זאת עשו וחיו, להודרו כל אחד ליקח לידו את ספר התהלים בידו ביום גדול ונשגב זה, ולפני ה' ישפוך שיחו לבקש מעומק הלב ובהשתפכות הנפש שיזכה לצאת מכל המיצרים בגשמיים וברוחניות², כי ביום הזה אשר הבורא מריק עלינו רב שפע מכל טוב אין לנו אלא לקיים בנפשנו 'הרחב פיך ואמלאהו' לבקש מבעל הרחמים ובוודאי ימלא משאלותינו³.

יה"ר שנוכה להדבק בקדושת הימים, ויושפע עלינו שפע ברכה והרווחה לכל ימות השנה לעבוד את בוראנו נאמנה, ובקרוב נזכה לאורו הבהיר של משיח צדקנו כדברי ה'ספורנו' בפרשתן (מא יד) וז"ל. 'וירצוהו מן הבור'. בדרך כלל תשועת ה' שנעשית כמו רגע באמרו (ישעיה נא א) כי קרובה ישועתי לבא... וכך היה ענין מצרים כאמרו (שמות יב לב) 'כי גורשו ממצרים' - כאמרם ז"ל שלא הספיק בצקן של אבותינו להחמיץ. וכן אמר לעשות לעתיד כאמרו (מלאכי ג א) 'ופתאום יבא אל היכלו הארון, אכי"ר'.

הלל שלם ואין גומרים בהם את ההלל, ובאו אלו ומשלימים על אלו, ואלו הם ח' הימים - ששה ימי פסח שאין גומרים את ההלל (שהיה לנו לומר בהם הלל השלם, אלא שבשש"פ אין אומרים מטעם (מגילה י): 'מעשי ידי טובעין בים ואתם אומרים שירה', ואף בכל חוה"מ כן, עי' מ"ב ת"צ סק"ז), וראש השנה ויום כיפור שאין אומרים מטעם 'אפשר מלך יושב על כסא דין, וספרי חיים וספרי מתים פתוחין לפניו, וישראל אומרים שירה' (ר"ה לב:), ומשמע שם שבלא 'תשובת' ספרי חיים וכו' היה לנו לומר הלל שלם בר"ה ויוה"כ. השתא נמצא שששה ימים הראשונים של חנוכה משלימים לימי הפסח, יום ז' דחנוכה משלים לראש השנה, וזאת חנוכה היא כנגד יום הכיפורים.

מתנה זו מורה על האהבה רבה שיש להשי"ת אל ישראל עמו, וכמו שרימוז ה'ישמח ישראל' (חנוכה אות נג) בפסוק (תהלים מא יב) 'בזאת ידעתי כי הפצת בי כי לא יריע אויבי עלי', בזה שהבורא נתן לנו 'זאת חנוכה' ניכר גודל האהבה והרצון שחפץ השי"ת בעמו ישראל, ועלינו מוטלת החובה לנצל את הזמן כדבעי, כדי 'שלא יריע אויבי עלי', בימים ההם ובזמן הזה.

מיהו צריך לזכור את שני הצדדים, וכפי שאמרו צדיקים שמצד אחד אומרים בהתפעלות 'זאת חנוכה',

כא. הגה"צ רי"ש אונגאר זצ"ל גאב"ד 'חוג חתם סופר' (ב"ב) היה אומר משם רבו הרה"ק ה'ויגד יעקב' מפאפא זי"ע, שלפעמים בהגיע יום זאת חנוכה עורך האדם חשבון הנפש ונופלים בלבו מחשבות עצבות ויאוש, בראותו שלא מילא כראוי את הזמנים הקדושים בימים אלו, אמנם, על זה אמרינו ליה, התגבר בשעה זו לדחות מחשבות פסולות אלו, כי 'זאת' חנוכה, עדיין עומדים אנו בתוקפן של ימי החנוכה - עדיין אפשר לפעול נשגבות. זאת ועוד כי 'הכנעה' זו גופא היא תכלית ימי החנוכה, וזהו 'זאת חנוכה', להביא את האדם לידי שפלות וענוה (אבל לא לעצבות ויאוש ח"ו).

ויזהר שלא יתקיים בו חלילה (תהלים צב ז) 'איש בער ולא ידע וכסיל לא יבין את זאת', להיות כשוטה וכסיל שאינו מבין ומנצל את גודל הזמן של 'זאת' חנוכה, ומחמת חוסר ידיעה נותן ליום זה לעבור מבלי להתאמץ למלא אסמיו בהשפעות טובות, אלא 'לו חכמו ישכילו זאת' ויבינו סגולתו של יום גדול וקדוש זה להתחזק ולומר 'בזאת אני בוטח'.

כב. פעם נכנס הרה"ק רבי ישראל מרוזין זי"ע בזאת חנוכה לבית המדרש, ומצא את החסידים משחקים ב'דריידעל' כמנהג ישראל תורה, נענה ואמר להם 'וואס מ'שפילט חנוכה - קען מען נאך פאר-שפילן, אבער וואס מ'שפילט זאת חנוכה - קען מען נישט פאר-שפילן...'. (מה שמרוויחים בימי חנוכה, שכידוע אפשר להרויח כסף במשחק זה אפשר עוד להפסיד, שבמשחק הבא יכול להפסיד כל מה שהרוויח במשחק זה, אבל מה שירוויח בזאת חנוכה יתקיים אצלו לעולם).

כג. כה אמר הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע בימי החנוכה ('חנוכה' ד"ה עוד אמר) צריך האדם להאמין, שבאמירת תהלים אפשר לצאת מכל השטותים ומכל המיצרים ומכל השינויים שיש לאדם - ובזה יוכל עמוד נגד מחשבות הייאוש שמכניס בו היצר.